Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, januar 2017. - Godina XIII - Broj 139 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Spremni za Prelo

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XIII Broj 139; Januar 2017.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nikola Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Ksenija Stojčić, Zvonko Stantić, Eva Kovač Pečkai

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Spremni za Prelo

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Prošo je doček Nove godine, prošla je euforija praznika koji su ostali iza nas. Iza nas je i jedna cila godina, a, kako je to red, nakon završenog poglavlja triba malo zastat, promislit, analizirat urađeno.

Godina 2016. nije bila laka, za svakog ponaosob, kako na privatnom polju, u porodici, na poslu, tako i za čitavu našu zajednicu. Svi smo svesni da ne živimo u idealnom vrimenu, da nema dosta novaca, često ni dosta razumivanja i ljudskosti, al, to valjdar iđe jedno s drugim.

Kaka vam je 2016. godina bila, to već znate i sami. A kaka je bila za našu čitavu zajednicu probala nam je objasnit u prvom tekstu u ovom broju novina pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Nije bila laka, to se da brzo zaključit iz teksta. Bila je u njoj tušta izazova, al i dobri rezultata. Uostalom, to možete pročitat i sami. Takođe i ova, 2017. godina, iz koje smo odvadili već skoro čitav misec, neće bit tušta drugačija. Samo da ne bude gora, složiće se svi.

Bar su Bunjevci navikli na izazove, savladali su ji tušta poslidnji vikova. Seobe, ratovi, borbe za druge, za sebe, protiv sebe... Srićom, za sad su iz svake te borbe Bunjevci izlazili, sa manjim, el većim žrtvama.

Da je Bunjevaca bilo, al i da ji sad ima, divane i naši običaji. U tom svitlu najavljivamo i Veliko bunjevačko prelo. Sićamo se istorijski dana kada su Bunjevci prvi put javno održali svoje Veliko bunjevačko prelo, a sa tim sićanjima čekamo i novo, 2. februara.

Strana 4-5

Strana 6

Strana 8

Strana 9

Strana 14

Strana 29

Sadržaj

4-5
Godine veliki izazova
6
Za zajednički nastup u 2017.
8
Još malo pa jubilej
9
Problemi slični i deceniju kasnije
14
Obrazovanje u prvom planu
15
Nove ideje za mlade novinare
16
Sićanje na kadgodašnje vrime
18
Prvenci „Foto sekcije"
24-25
Dirljiva naklonost ka Bunjevcima
29
Godina u znaku rvača

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

DR SUZANA KUJUNDŽIĆ OSTOJIĆ DIVANI O RADU NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE U 2016. I 2017. GODINI

Godine veliki izazova

Iza nas je 2016. godina, još jedna koja je protekla u borbi za ostavarivanje prava bunjevačke zajednice. Čini se da je Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine imo posla više nego ijedne prithodne godine. Pridstavnici Savita učestovali su na niz sastanaka, dogovora, jasno je da su pooštrena „pravila ponašanja", nametnuta od viši organa vlasti, al se čini i da su u NSBNM prilično revnosni što se ispunjavanja isti tiče.

U novogodišnjem divanu sa **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, pridsidnicom Nacionalog savita bunjevačke nacionalne manjine, otkrivamo najznačajnije detalje o prošloj godini, al i ključne tačke u godini koja je nedavno počela.

Kaka je bila 2016. godina za bunjevačku zajednicu u globalu?

– Godina koja je sad već za nama bila je puna veliki izazova. Smanjen je budžet za rad, a rad je tribalo nastavit u istom intenzitetu i obimu. Drastično je smanjen fond sridstava za kulturu i informisanje. Sve smo to pribrodili. Bilo je teški momenata, al iđemo dalje. Završen je Akcioni plan za Poglavlje 23 u okviru ulaska Srbije u Evropsku uniju, ujedno je uređeno polje rada i napridovanja nacionalni manjina u Republiki Srbiji, prišlo se na strogo određene datume rada i planiranja, što nije uvik lako izvodljivo.

Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM

Koje su bile ključne tačke, važne za Bunjevce u 2016. godini.

– Prošla godina i ova koja je prid nama postaviće nove zakonske okvire po kojima će funkcionisat nacionalni saviti u narednom dužem periodu. Završen je Akcioni Plan 23, koji daje ozbiljan i oštar tempo za rad i napridovanje svakog nacionalnog savita. Mi smo ode aktivno učestovali, i kroz davanje pridloga Koordinaciji nacionalni savita, al i u okviru same Radne grupe. Završen je rad na izmini i dopuni Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalni manjina, di smo takođe u Radnom timu imali svoje pridstavnike. Bunjevačka zajednica jeste zastupljena u ovom Zakonu, kojim možemo bit zadovoljni. Na nama je da se potrudimo da sve zakonske odredbe i iskoristimo u našem radu i svakodnevnom životu. Zakon pripoznaje i nacionalne manjine koje nemaje jezik već govor, što rišava mnoge naše probleme. Očekivanja su velika i u sferi rada kulturni institucija sa nivoa lokala, koje bi ubuduće, na osnovu ovog Zakona, tribale u svojim projektima imat zastupljeno i štogod što je vezano za nacionalne manjine koje se u većem broju nalaze na određenoj teritoriji. Virujem da ćemo, na primer, u kojoj od naredni godina imat ponovo etno-postavku bunjevačke sobe u Muzeju, el izložbu slika poznati Bunjevaca, postavljenu pridstavu na bunjevačkom jeziku, el kake druge kulturne manifestacije u kojima će bit zastupljen i naš kulturni izražaj.

Bilo je dosta poruka upućenih Bunjevcima, pogotovo kroz proslave nacionalni praznika, od strane predstavnika viši organa vlasti. Više puti je, na primer, spominjana nepravda iz 1945. godine, kad su Bunjevci, jednom uredbom, praktično ukinuti. Koliko te poruke pomažu u borbi Bunjevaca za njeva prava, dal se, sem poruka štogod dešava i u praksi?

– Ako se ove poruke koje u poslidnji par godina dobija bunjevačka zajednica uporede sa onima od ranije velika je promina. Na nama, Bunjevcima, je da te promine i iskoristimo za naše dobro, unapridimo sve što možemo i uradimo sve što nam je potribno da bi zaokružili sebe ko naciju i jednu savrimenu i uspišnu nacionalnu manjinu sa jasno zacrtanim ciljom i perspektivom.

U toku je priprema naučnog skupa o Bunjevcima, koji bi doprino jasnom zaključku da se, na primer, 1945. godina ne smi više nikom ponovit, ko što je bila za Bunjevce.

Dugo ste uključeni u rad bunjevačke zajednice, prija svega kroz rad u Nacionalnom savitu. Dal možete napravit analizu koliko je naša zajednica napridovala protekli godina u ostvarivanju svoji prava?

– Kad sam došla radit u NIU „Bunjevački informativni centar", sićam se da su se naši gradski odbornici borili da imamo pravo metnit našu zastavu na

NACIONALNI PRAZNIK

Bunjevci u februaru obilužavaje dva nacionalna praznika. „Dan Velikog prela" se obilužava 2. februara, a kako će bit obilužen imate u posebnom tekstu u našim novinama. Drugi praznik „Dan osnivanja prvog nacionalnog savita" biće obilužen 24. februara, svečanom sidnicom NSBNM u Plavoj sali Gradske kuće u Subotici, s početkom od 18 sati.

Gradsku kuću, borili smo se stepenicu po stepenicu za uvođenje bunjevačkog u škule, borili smo se za ravnopravan status med drugim nacionalnim manjinama. Sve ovo što sam nabrojala i još puno tog što nisam, uspili smo ostvarit i to za primer mnogima. Ima oni koji će to primetit i pofalit ima i oni koji ne žele, al bar primećuju, i to je štogod. U svakom slučaju, mi smo sami sebi cilj i obaveza da napridujemo za nas danas i za one koji posli nas dolaze. Radimo tušta, sa zdravo tušta volje i nema ni jednog razloga da sve što smo započeli i ne uspijemo.

Počela je 2017. godina, šta će ona donet Bunjevcima, koji su imperativi u radu NSBNM?

– Godina koja je isprid nas donosi oštrija pravila finasiranja, pravdanja sridstava, išli smo na tri obuke tokom 2016. kako će to izgledat i kako se mož i mora radit. Počelo se sa intenzivnim radom Radne grupe za izmnine i dopune Zakona o nacionalnim savitima, di takođe imamo svojeg pridstavnika. I tu ćemo gledat da sve ono što je potribno za bolji i efikasniji rad našeg Nacionalnog savita implementiramo. Pokušaćemo ovaj put i da se onim nacionalnim savitima kojima je Srbija matična država budu posebno tretirani. Virujem da ćemo u tom i uspit. Sa ovim Zakonom o nacionalnim savitima minjaće se i ostali zakoni koji nisu usklađeni sa radom nacionalni savita – kultura, obrazovanje, informisanje i službena upotriba jezika. Čim se završi izmina Zakona, što je pridviđeno za kraj marta, počinje se radit po novom. Biće tu sigurno izazova, al mi smo spremni za nji, više nego ikad.

N. S.

PRIJEM PRIDSTAVNIKE MEDIJA

Više obaveza i odgovornosti

Pridsidnik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** i pokrajinski sekretar za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama **Miroslav Štatkić**, priredili su u petak, 23. decembra, u centralnom holu Pokrajinske vlade, tradicionalni novogodišnji prijem za novinare.

Pridsidnik Mirović je pridstavnicima medija uz najbolje želje za ostvarivanje uspiha u 2017. godini godini, pridočio nikoliko važni segmenata na planu unapridivanja informisanja građana Vojvodine i čitave naše zemlje što će, kako je naglasio, zajednički bit rišavano u 2017. godini, na jedan bolji i kvalitetniji način.

Igor Mirović pozdravlja okupljene pridstavnike medija

Mirović je uviren da će u 2017. godini bit i više izazova prid nama, a to znači i više obaveza i odgovornosti, a kako je navo, i učešća u zajedničkim planovima.

– Planove koje definiše Vlada na nacionalnom nivou, pa i naša Pokrajinska vlada, jesu zapravo planovi svih nas. U tom smislu, predstavnici medija, oni koji zapravo svedoče kroz svoje priloge, reportaže i izveštaje o svemu tome, imaju ogromnu odgovornost, ne samo da budu deo ovog - jednog velikog zajedničkog tima, već i da sa kritikom, analizom i ustanovljavanjem činjenica doprinose, na najbolji mogući način, profilisanju i medijske, i ukupne javne scene u Vojvodini – kazo je Mirović.

Resorni sekretar prof. Miroslav Štatkić pozdravio je sve okupljene novinare na novogodišnjem prijemu u Pokrajinskoj vladi i, uz dobre želje, podsitio na rezultate koji je njegov resor postigo za po godine, ko i na planove koji pridstoje. Profesor Štatkić je podsitio da okolnostima u godini koja je za nama, nije bilo lako ostvarit određene zadatke. On je navo da se, na kraju, uspilo u konsolidovanju pokrajinski institucija, a rič je o 12 kulturni ustanova čiji je Pokrajina osnivač, koje ostvarivaje značajne programe. Mnoge stvari su poboljšane, jel je pokušano sve što je moglo da doprinese bilo kakom unapridivanju u oblasti koju ovaj resor prati, a finansirano je ono što je decenijama bilo zapostavljeno.

U 2017. godini je deset odsto više sridstava, što nuz određenu racionalizaciju pojedini programa, ko i sa važnom činjenicom – za pet odsto veći plata zaposleni u kulturi, prema Štatkićovim ričima, triba da donese mnogo bolje rezultate. (info www.vojvodina.gov.rs)

N. S.

NOVOGODIŠNJI PRIJEM PRIDSTAVNIKA BUNJEVAČKI INSTITUCIJA U SOMBORSKOJ VAROŠKOJ UPRAVI

Za zajednički nastup u 2017.

Pridstavnici bunjevački udruženja sa teritorije Sombora – UG „Bunjevačko kolo”, „Bunjevački media centar” i BKC „Lemeški Bunjevci” te Regionalna kancelarija Bunjevačkog Nacionalnog Saveta, u petak, 30. decembra, positili su Gradsku upravu Grada Sombora.

Tokom srdačnog divana s gradonačelnicom **Dušankom Golubović**, pridsidnikom Skupštine Sombora, **Zoranom Parčetićom** i gradskim većnikom za kulturu **Nemanjom Saračom**, sumirani su rezultati godišnjeg rada udruženja s bunjevačkim pridznakom, te izneti planovi za narednu godinu.

– Drago mi je što je delegacija Bunjevaca sa teritorije Sombora positila upravu, a divanili smo o svim problemima sa kojima se bunjevačka zajednica susriće. Moram istaknit da su udruženja Bunjevaca maksimalno radila tokom 2016. što se vidilo kroz niz manifestacija, dostojno je prikazana bunjevačka kultura i nadam se da će rad u tom smeru da se nastavi i u narednoj godini. Lokalna samouprava će podržat rad svi udruženja a ja se, lično i iskreno nadam da će sva udruženja zajedno nastupat u slidećoj godini i da će sve akcije biti koordinisane i zajedničke u opštem interesu, a pogotovo u interesu bunjevačkog naroda! – naglasio je pridsidnik Skupštine Sombora Zoran Parčetić.

Dušanka Golubović, somborska gradonačelnica, takođe je bila zadovoljna obavljenim razgovorima.

– Zadovoljstvo mi je što sam imala priliku da podelim svoje iskustvo u ovih prethodni sedam meseci pa i ideje za zajedničku realizaciju i naravno podršku lokalne samouprave, kada je reč o bunjevačkim udruženjima. Na današnjem sastanku sa sva tri bunjevačka udruženja koja deluju, utvrdili smo šta su sve kvaliteti sa kojima raspolažu. Takođe smo utvrdili, šta su sve zajedničke mere i ciljevi u narednoj godini. Nadam se da će naša saradnja u 2017. biti još bolja i temeljnija.

Prijem za pridstavnike bunjevački organizacija kod gradonačelnice i pridsidnika Skupštine Sombora

Pridsidnici udruženja **Dejan Parčetić** (UG „Bunjevačko kolo”), **Stanislava Lutkić** („Bunjevački media centar”), članovi Nacionalnog savita Bunjevaca i **Stipan Budimčević** (BKC „Lemeški Bunjevci”) izrazili su zadovoljstvo učinjenim tokom 2016. godine te zafalnost Gradu Somboru na pruženoj podršci manifestacijama bunjevački udruženja.

Ovom prilikom, pridstavnici bunjevački institucija su, nuz čestitke i želje za uspišan rad udruženja i prosperitet Grada Sombora, uručili simbolične praznične darove – novogodišnje čestitke – radove sa dičiji radionica „Bunjevačkog media centra” i slamarske čestitke, rad slamarskog učitelja Stipana Budimčevića. **R. P.**

„DAN VELIKOG PRELA" BUNJEVCI PROSLAVLJAJE 2. FEBRUARA

Tradicija u prvom planu

Kako je to već i običaj, bunjevačka zajednica obilužava Veliko bunjevačko prelo 2. februara, na Marin, a tog dana se obilužava i jedan od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice „Dan Velikog prela".

– Obilužavanje Velikog bunjevačkog prela je važan čin za našu zajednicu, a to je prilika i da drugima prikažemo dio našeg bogatog kulturnog nasliđa. Tako će i ove godine u okviru samog obilužavanja bitan element bit i tradicija, pa će Amaterska dramska sekcija KUD „Bunjevka" i izvest dio trećeg čina pridstave „Zemlja naši pradidova" di je upravo prikazano prvo javno održano Veliko bunjevačko prelo – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Kako ističe naša sagovornica Prelo će bit svečano obiluženo u četvrtak, 2. februara, u restoranu „Spartak" u Subotici. Pripravljena je tradicionalna večera, nuz kokice, fanke i, naravno, krumpiraču.

Prisutne će zabavljat tamburaški orkestar „Tajna", a u okviru programa će bit vršen i tradicionalni izbor najlipše prelje, al i najlipše preljske pisme. Program počinje u 19 sati.

Cina karte koja obuvaća večeru i piće iznosi 1.600 dinara, a sve informacije se mogu dobit na telefon 024/551-604 (Centar za kulturu Bunjevaca). Na isti telefon se mož izvršit i rezervacija.

N. S.

PRELO SE U BAJMOKU OBILUŽAVA 4. FEBRUARA

Bajmočko bunjevačko prelo

U Bajmoku, u organizaciji BKC „Bajmok", u subotu, 4. februara, biće organizovano „Bajmočko bunjevačko prelo", tradicionalna manifestacija ovog BKC-a.

– Našim gostima se priporučivamo, ko i prijašnji godina, dobrom atmosferom i pravom krumpiračom iz tepcije, koja je već nadaleko čuvena. Priredićemo i prigodan kulturno-umitnički program o Prelu, a na taj način se priključivamo i obilužavanju nacionalnog praznika bunjevačke zajednice. Konačno, spremili smo i tombolu, dosta je nagrada, a prva će bit vridna – istako je **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmok".

Bajmočko bunjevačko prelo se održava u prostorijama KPD „Jedinstvo-Eđšeg", program počinje u 19 sati, goste zabavlja „Biž bend", a cina karte koja obućava večeru i piće tokom cile proslave je 1.200 dinara. Sve informacije se mogu dobit na telefon 063/814-34-30 (Branko Pokornić).

N. S.

UG „BUNJEVAČKO KOLO" ORGANIZUJE:

Prelo u Somboru

Veliko bunjevačko Marinsko prelo u Somboru, biće održano u subotu, 4. februara, u svečanoj sali Gerontološkog centra u Somboru, Prvomajski bulevar bb. U cinu karte od 1.400 dinara uračunata večera i piće za cilo veče.

Goste zabavlja tamburaški orkestar. U kulturno umitničkom programu nastupiće GKUD „Ravangrad". Početak programa zakazan za 19 sati.

Karte se mogu rezervisat i kupit u kancelariji Udruženja, Jovana Popovića bb, el putom telefona 025/51-00-002 kod sekretara Udruženja.

R. P.

AKTIVNOSTI NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Petnajsta sidnica

U ponediljak, 16. decembra, u sali „Arhus centra" na Otvorenom univerzitetu, održana je petnajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Sidnicom je rukovodila pridsidnica NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, a Dnevni red se sastojo od šest tačaka.

Nakon usvajanja zapisnika sa trinajste i četrnajste sidnice, izneti su izveštaji o akvitnostima izmed dvi sidinice. Tako su delegati mogli čut, izmed ostalog, kako je obilužena desetogodišnjica izbornog predmeta „Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture", kako je obilužen nacionalni praznik „25. novembar - Dan Velike narodne Skupštine", a bile su tu i informacije o održanom seminaru u OŠ „Sonja Marinković" u organizaciji „Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra", održanom seminaru OSCE-a iz oblasti rodne ravnopravnosti, pridstavljanju NSBNM na manifestaciji „Mozaik Srbije" u Beogradu povodom 10. decembra, Međunarodnog dana ljudski prava u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava, sastanku Radne grupe u Zrenjaninu i Beogradu o izminama i dopunama nacrta Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalni manjina, četvrtom izveštaju o primeni Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima...

Usvojene su o odluke donete nakon prithodne sidnice NSBNM, a doneta je i odluka o potpisivanju ugovora sa novom revizirskom kućom. Takođe, doneta je i odluka o izboru upravitelja „Centra za kulturu Bunjevaca", a to će biti **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

U okviru aktivnosti NSBNM, **Nikola Babić**, podpridsidnik NSBNM prisustvovo je gostovanju **Saše Jankovića**, zaštitnika građana, uz prisustvo **Zlatka Marosiuka**, ombudsmana Subotice.

N. S.

PROMOVISANO 24. IZDANJE „BUNJEVAČKOG KALENDARA"

Mile Tasić, Ivan Sedlak i Miroslav Vojnić Hajduk

Još malo pa jubilej

U prostorijama Bunjevačke matice u petak, 23. decembra, svečano je promovisano tradicionalno izdanje „Bunjevačkog kalendara" kojeg su i ove godine zajedničkim snagama izdali BKC „Subotica" i Matica.

Kako je to istako **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, 24. izdanje Kalendara je pravo blago.

– Srićni smo što smo se unatrag nikoliko godina uključili u ovaj projekat. Ovo je publikacija koja ima dugačku istoriju, čeka se svake godine kad će izać kalendar, a bitno je što je ponovo pokrenut projekat BKC „Subotica" izdržo test vrimena, brez obzira na tešku situaciju – istako je on.

Kalendar je uredio **Miroslav Vojnić Hajduk**, prvi čovik BKC „Subotica", koji je, još prija 24 godine uspio vratit tradiciju objavljivanja Kalendara koji je od tada rado čitano štivo u bunjevačkim kućama. Tokom godina Kalendar se minjo po sadržaju i formi, a kako je istako bibliotekar **Mile Tasić**, to je nit koja ne smi bit prikinuta.

– Kalendari imaju izuzetno vrednost i to su publikacije koje se često koriste u istraživanju. Opisuju sve što je najvažnije u jednoj godini i najavljujući narednu godini. Tu imamo i običaj da se beleže događaji iz života Bunjevaca. I ovaj kalendar, jeste veoma značajan, zabeležio je mnogo toga vrednog i važnog – kazo je Tasić.

Promocija Kalendara bila je upotpunjena prigodnim kulturno-umitničkim programom.

N. S.

U DECEMBRU SE NAVRŠILO DESET GODINA OD EMITOVANJA PRVE RADIO EMISIJE „BUNJEVAČKA RIČ”

Problemi slični i deceniju kasnije

U decembru 2016. godine navršilo se tačno deset godina od emitovanja prve radio emisije „Bunjevačka rič”. Kroz divan sa **Stevanom Nemetom**, prvim urednikom ove emisije, otkrivamo kako je emisija „rođena”, te koje je probleme tribalo privazić da ona doživi i svoju desetogodišnjicu.

– Nakon formiranja Nacionalnog savita i svi odbora, med kojima je bio i Odbor za informisanje, krenilo se sa radom. U Odboru za informisanje postojala su četri stuba, pravca rada, novine, TV emisija, radio emisija i web prezentacija. Što se radio emisije tiče, bilo je dosta teško na početku. Bili smo brez sridstava, prostora, tehnike... Vođeni su razgovori, sa RTV Novi Sad i Radio Suboticom, a na kraju smo došli do dogovora da na RTV-u krene emitovanje jedne polusatne emisije nediljno. I ti razgovori su trajali nikoliko miseci, dogovor je pao da prva emisija bude emitovana 1. decembra 2006. godine, a zbog određeni administrativni problema prva emisija je emitovana 8. decembra – divani Nemet za „Bunjevačke novine”.

Kako kaže Nemet, koncept emisije su pravili malo sami, malo im je bilo i nametnuto.

– Bavili smo se običajima, tradicijom, kulturom Bunjevaca, istorijom, znamenitim ličnostima, divanili smo o dešavanjima u zajednici, a najvažnije je bilo da oživimo bunjevački jezik. Pomogle su nam prve komšije iz Radija „Plus”, na petom spratu Otvorenog univerziteta, oni su nam ustupili prostor i tehniku za snimanje emisija. Sporno u svemu tom onda, a ni danas nije tušta bolje, jeste termin emitovanja (bilo je to petkom u 22 sata), čujnost (emisija se nije čula na teritoriji Subotice i Sombora), te obim, odnosno po sata nediljno.

Stevan Nemet, iz vrimena kad je aktivno radio emisiju

Bilo je ideja da se emisija proširi, i po obimu, al je to teško išlo.

– Politikom se nismo bavili, al se politika bavila nama. Dokaz tome je i to što nam nikako nije dozvoljavano da se proširimo. Zato smo i početkom 2007. godine pokušali da tu emisiju prinesemo i na teritoriju Subotice i Sombora, te da ona bude značajnija po obimu. Tako je 2. februara krenila emisija na Radiju „103” u Subotici, bila je proširena na sat vrimena, a imali smo tušta uspiha kroz kontakt program sa našim Bunjevcima. Kod naroda je to dobro primljeno, a ta emisija je trajala još dvi godine. Emisija je emitovana i na Radiju „Sombor”, „Trend” u Bačkoj Topoli, na taj način smo uspili da sadržaj stigne upravo tamo di ima najviše Bunjevaca. Bilo je ideja da emisija bude emitovana i šire, odnosno da je emituje i Radio „Kneževac”, pa i Radio „Baja”, jel na teritoriji juga Mađarske ima dosta Bunjevaca.

Nemet ističe da je bilo dosta dobri kritika, pogotovo od naroda, al i kolega sa drugi radio stanica, te da je najmanje priznanja bilo od strane pojedini ljudi iz bunjevački institucija.

– Bilo je, na žalost, i oni koji su uglavnom negativno kritikovali, brez da su slušali emisiju. Nama je, ipak, bilo bitno šta kaže struka i narod.

Redakcija emisije „Bunjevačka rič” malo je živnila od 2007. godine kad su stigla prva ozbiljnija sridstva, iskorišćena za opremanje redakcije, kupovinu računara, miksete, mikrofona.

– Dugujem ovom priliku zahvalnost Nebojši Njegovanu, vlasniku Radija „103”, od kojeg smo dosta naučili oko tehnike snimanja, montiranja, ali i cile oblasti rada na radiju.

U početnoj „postavi” redakcije emisije „Bunjevačka riča” bila je, uz Nemeta, **Suzana Kujundžić Ostojić**, a kasnije su na uređivanju, kreiranju priloga i tehničkoj realizaciji radili **Nataša Džmura, Nataša Nimčević (sad Stantić), Joso Poljaković, Siniša Tikvicki, Vanja Kolar** i **Tamara Babić**.

BUNJEVAČKA RIČ

Na pitanje kako se došlo na ideju da naziv emisije bude baš „Bunjevačka rič”, Stevan Nemet, prvi urednik ove emisije, odgovara:

– To je bio i moj prvi odgovor na pitanje oko imena emisija. Imali smo itekako šta da kažemo o sebi. O Bunjevcima je ostalo toliko tog nekazano, zaista je bilo, a i ima tušta tema koje se mogu obrađivat.

Deset godina kasnije, sad slušajuć emisije iz penzije, Nemet ističe da su niki od problema, koji su bili prisutni na startu, na žalost, i sad tu.

– Bitan je termin emitovanja, ko i obim. Jedared nediljno, po sata, je malo. Pa u jednom danu ima više reklama, nego što mi imamo minuta za informativnu emisiju u jednoj nedilji. U eri digitalizacije, sigurno je to put kojim triba da ide i naša emisija. No, čini mi se da se i dalje ne dozvoljava potpuni razvoj, i to kroz uskraćivanje sridstava. Teško je radit na informisanju, brez sridstava, početni entuzijazam brzo splasne. Ozbiljan rad zahtiva i finansije, za novinare, tehniku...

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA DECEMBAR

Usvojili budžet za 2017. godinu

Na poslednjoj sednici Skupštine grada u 2016. godini održanoj u sridu, 28. decembra, u Velikoj vićnici Gradske kuće, odbornici su sa 44 za, 13 protiv i 3 uzdržana glasa usvojili odluku o budžetu Grada Subotice za 2017. godinu. Planirani budžet iznosi 6,2 miliona dinara. Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** kazo je da je usvojen budžet realan i razvojni zbog toga što smo kao grad imali veliku podršku Re-publike i Pokrajine.

– Cifrom od 6.2 milijarde možemo biti zadovoljni jer je 23 odsto usmereno na investicije i tim sredstvima ćemo mnogo toga moć da uradimo. Nastavićemo sa velikim investicionim projektima, ko što su nastavak izgradnje Pozorišta, „Ipsilon" kraka, Carinskog terminala, a radićemo i na razvoju infrastrukture u gradu. Gradnja „Ipsilon" kraka je nastavljena u novembru, ove godine za to je opredeljeno 123 miliona, sledeće godine ta sredstva će biti 300 miliona, a u projekciji za 2018. godinu planirano je milijardu, a za 2019. 800 miliona. Tim sredstvima ćemo završiti „Ipsilon" krak i spojiti autoput sa graničnim prelazom Kelebija i rasteretiti saobraćaj u Subotici i izmestiti teretni saobraćaj. I „rak rana" svih građana, Narodno pozorište, nastaviće da se gradi, završiće se kompletna spoljašnjost i početi adaptacija zaštićenog dela zgrade. Nećemo ga više zvati „Skadar na Bojani" već se nadam da ćemo, za tri, četiri godine, svi zajedno tamo gledati predstave. U industrijskoj zoni „Mali Bajmok" iduće godine biće zaposleno oko 500 novih radnika, u pogonima naši starih investitora „Kontiteku" i „Ameteku", a nadam se da ćemo imati i novog stanovnika, novu kompaniju koja će zaposlit oko 120 ljudi.

Veći dio skupštinski tačaka u sridu, 28. decembra, bile su posvećene razrišenjima i imenovanjima u Upravnim i Nadzornim odborima ustanova pod ingerencijom grada, med kojima su i gradski štab za vanredne situacije, Istorijski arhiv, Zoo vrt Palić, Savremena galerija Subotica, Gradski muzej, Fondacija „Danilo Kiš", Dičje pozorište, Galerija Dr Vinko Perčić, Fondacija za pomoć pri ličenju teško obolile dice i omladine i drugo.

Prijem u Gradskoj kući

Tradicionalni prijem za pridstavnike državni organa održan je 29. decembra u Velikoj vićnici Gradske kuće. Ko i prithodni godina prijem je bio odlična prilika da se sumiraje postignuti rezultati u 2016. godini. Prema ričima gradonačelnika Subotice **Bogdana Labana** godina koja je sad već iza nas bila je teška, al je dobra saradnja lokalne samouprave i državni organa doprinela razvoju grada u svim segmentima:

– Subotica je prepoznatljiva po strategiji u privlačenju stranih investicija, ali i kao sredina u kojoj su investicije isplative. Poznati smo, na žalost, i kao grad nedovršenih veliki projekata, a na naše zadovoljstvo i to je počelo da se menja. Nastavljeni su radovi na obilaznici oko Subotice, završena je peta faza radova na izgradnji zgrade Narodnog pozorišta i predstoji šesta, realizovan je projekat poslovne hale u Privrednoj zoni „Mali Bajmok", obezbeđena su sredstva za izgradnju carinskog terminala i ova investicija bi trebala da se završi u prvoj polovini 2017. godine. Ulagalo se i u komunalnu infrastrukturu, kao i u obrazovne ustanove. U proteklih pola godine radilo se i na Paliću, koji je Vlada Srbije svrstala na treće mesto među ključnim turističkim destinacijama. Očekujemo proširenje kapaciteta i otvaranje više od pet stotina novih radnih mesta u Privrednoj zoni „Mali Bajmok". Sve ovo je moguće samo uz dobru saradnju i jake partnerske odnose.

Pridsidnik Skupštine Grada **Tivadar Bunford** kazo je da je uspih moguće ostvarit samo zajedničkim radom i trudom:

– Ovih pola godine je bilo uspešno jer smo mnogo toga učinili za unapređenje našeg grada, razvio se sistem koji obećava, koalicija dobro funkcioniše i sarađuje. Ostvarili smo dobru saradnju sa pokrajinskim i republičkim vlastima, što je veoma značajno da svi zajedno napravimo čvrst temelj za realizaciju investicija. Ni godina pred nama neće biti laka i naš najveći zadatak je da kroz efikasniji rad lokalne samouprave povećamo privredne potencijale grada.

Nakon prijema u Velikoj vićnici Gradske kuće organizovan je prijem za pridstavnike medijski kuća u Gradskom medija centru na kome se izmed ostalog obratio i gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**:

– Kao lokalna samouprava obećavamo vam da ćemo i u budućnosti biti otvoreni za saradnju, transparentnost i blagovremene informacije. Želim da sledeću godinu radimo kao i do sada, da slobodu reči, izražavanja i mišljenja pratimo na ispravan način i da kažemo da ako postoji sloboda, mora da postoji i odgovornost. Odgovornost je i na vama i na nama da vodimo računa da se objavljuju ispravne stvari, da ne bude poluistina i fabrikovanja istina, nego ono što jeste i što je tačno. To je zadatak svi nas zajedno – kazo je Laban.

Vicekonzulat Republike Italije

U zgradi DDOR-a, u ulici Đure Đakovića, otvoren je Vicekonzulat Republike Italije. Počasni Vicekonzulat svečano su otvorili ambasador Italije **Đuzepe Manco**, pridsidnik Pokrajinske Vlade **Igor Mirović** i gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**.

Ambasador Italije Đuzepe Manco pridstavio je **Karminea Taraloa**, koji će obavljat dužnost počasnog vicekonzula Italije u Subotici, i dodo da je otvaranje kancelarije zapravo odgovor na zahtiv njeve zajednice:

– Između Italije i Vojvodine i Srbije postoji oko dve hiljade godina tradicije i podsetimo da se u ovim predelima rodilo nekoliko rimskih careva. Ali nećemo da govorimo o istoriji prijateljstva nego o razlozima zbog koji otvaramo Vicekonzulat, koji treba da osnaži te odnose. Otvaranje ove kancelarije je odgovor Italije na zahteve naše zajednice koju u ovoj važnoj srpskoj pokrajini čine privrednici, predavači, lektori italijanskog jezika i mnogobrojni Italijani koji žive ovde. Želimo da se prijateljstvo dve zemlje i dalje razvija, a Vicekonzulat otvaramo u vrime kada Italija u Briselu utiče i podržava otvaranje novih poglavlja u pregovorima između Srbije i Evropske unije.

Mirović je izrazio zadovoljstvo što u Vojvodini posluje više od 40

firmi sa italijanskim kapitalom i istako da očekiva nova ulaganja italijanski kompanija i privrednika:

– Nadamo se da će ovo biti podstrek za jačanje privredne saradnje. Imamo zajedničke velike ambicije – da imamo nove kompanije u industrijskim zonama, da inteziviramo saradnju Vojvodine i italijanskih regija, kao i da unapređujemo razmenu iskustava univerziteta i naučno-tehnološki projekata. Subotica je mesto u kome posluje veliki broj italijanskih kompanija i veliki broj građana Italije ovde živi i za sve njih, a i za naše građane, ovde će biti mesto susreta, razmene informacija i pomoći, mesto koje će povezivati sve one koji zajednički žele da unaprede saradnju na svim oblastima života i rada. On će biti most između italijanski i srpski građana.

Gradonačelnik Bogdan Laban kazao je da u Subotici već godinama posluju italijanske firme kao što su „Gordon Kalcedonija", „Elektroremont" i „Leonardo", koji zapošljavaje oko dvi iljade radnika.

– Pre tačno godinu dana otvoren je Italijanski kulturni centar u Subotici, danas je otvoren Vicekonzulat, što je od velike važnosti i za grad i za privrednike. Nadamo se da ćemo vrlo brzo privući i druge potencijalne investitore u našu industrijsku zonu u Malom Bajmoku. U pregovorima smo sa još jednom kompanijom iz Italije i nadam se da ćemo uskoro, za mesec, dva, potpisati ugovor da sa njom, da će doći u industrijsku zonu i zaposliti još 150 ljudi.

Radi Prihvatilište za beskućnike

U Gajevoj ulici ponovo je otvoreno Prihvatilište za beskućnike koje će im u zimskim uslovima pružit neophodne uslove za život, a na osnovu ugovora izmed Grada Subotice, Centra za socijalni rad, Crvenog krsta i „Karitasa".

Ilija Đukanović, član Gradskog veća zadužen za oblast socijalne zaštite kaže da će se na osnovu dokumentacije Centra za socijalni rad oni građani brez krova nad glavom upućivat u Prihvatilište:

– Prihvatilište je opremljeno krevetima i posteljinom u saradnji sa Crvenim krstom Subotica. Prostor je ustupio Karitas, to je njihov dnevni boravak. Crveni krst po normativima Narodne kuhinje obezbeđuje doručak i večeru – suve obroke i kuvani obrok za ručak. Grad će kao i prethodni godina snositi sve troškove ove usluge. U slučaju potrebe Crveni krst će dodati još koji ležaj – kazo je Đukanović.

Direktorica Centra za socijalni rad **Miroslava Bagavac** kazala je da veliki problem predstavlja to što u regionu nema licencirane ustanove:

– To je veliki problem pa moramo da ih upućujemo u licencirana prihvatilišta koja su po 100 km udaljena. Obezbeđenjem ove prihvatne stanice za incidentne situacije, kakve su niske temperature, Grad Subotica se pokazao kao odgovorna lokalna zajednica koja brine o ljudima koji ne mogu da se smeste u toplom, tokom zimski meseci. U procesnoj zaštiti trudimo se da im obezbedimo trajniji smeštaj u nekom od gerontoloških i drugih domova za stare, tako da klasičnih beskućnika nema. Ali ljudi koji nemaju ogreva, hrane, ili se nađu u situaciji loših odnosa u porodici nađu se na ulici i nakon naše procene nalazimo način da ih obezbedimo – kazala je ona. Prošle godine kroz Prihvatilište, koje je u zavisnosti od vrimenski prilika radilo u tri navrata, prošla su 32 beskućnika.

Jubilej Hitne pomoći

Društvo lekara Vojvodine je u prostorijama Srpskog lekarskog društva obilužilo 120 godina postojanja Službe za hitnu medicinsku pomoć Doma zdravlja. Početak rada Službe za hitnu medicinsku pomoć vezuje se za 1896. godinu, kada je doktor **Antal Barta** sa vatrogascima organizovo Spasilačku službu, koja je izlazila na teren radi pružanja pomoći bolesnima i povređenima.

Kornelija Jakšić Horvat načelnica Službe za hitnu medicinsku pomoć Doma zdravlja, pridstavila je razvoj službe od 80-i godina do danas.

– Iz te Spasilačke službe izrasla je Služba za hitnu medicinsku pomoć, 1947. godine odvaja se od vatrogasne čete, a 1952. godine premeštena je na lokaciju Petefi Šandora 24, u zgradu u kojoj se mi i danas nalazimo. Od tada je prošlo više od 60 godina, na žalost i dalje smo na tom skučenom prostoru, trudimo se da taj prostor učinimo što lepšim i funkcionalnijim, ali to je stari objekat, nefunkcionalan što stvara mnoge poteškoće pri radu. Današnja sanitetska vozila su sve veća, zahtevaju veći prostor, što nažalost na ovoj lokaciji nemamo – kazala je doktorica Jakšić Horvat.

Vinterfest širi praznični duh

Pridsidnik Skupštine grada **Tivadar Bunford**, član Gradskog veća zadužen za oblast turizma, investicija i međunarodne saradnje **Srđan Samardžić**, i direktorica Javnog komunalnog preduzeća „Subotičke pijace", **Ilinka Vukoja**, na Trgu republike, svečano su otvorili šesti po redu zimski vašar pod nazivom „Winterfest". Ova tradicionalna manifestacija, koja je prirasla u svojevrsnu božićno-novogodišnju atrakciju grada Subotice, održava se na prostoru „Malog korzoa", u periodu od 5. decembra 2016. do 13. januara 2017. godine.

Tivadar Bunford je, u svom obraćanju, kazo da će učesnici „Winterfesta" ove godine svoje proizvode pridstavit na više od 80 štandova:

– Centar grada je i ove godine lepo okićen, pripremljen za prazničnе dane, a središte ove božićno-novogodišnje atmosfere predstavlja 'Winterfest'. Pored prazničnog osvetljenja tu je i zajednička jelka svih građana i svetleće figure, što sve ujedno doprinosi tome da porodice ovde provedu prijatne zajedničke trenutke. Da bismo deci pružili još sadržajniji provod, pripremili smo im i jedno iznenađenje: kocke od koji mogu da grade i da se slobodno igraju sa svojim roditeljima.

– Već šesti put zaredom, početkom decembra grad raznobojno osvetli početak „Winterfesta". Drago mi je da to postaje mala tradicija i pozivam sve sugrađane da naredni dana dođu i upoznaju se sa rukotvorinama, starim zanatima, probaju specijalitete, da zajedno uživamo u prazničnoj atmosferi – poručio je Srđan Samardžić, član Gradskog veća za privredu i turizam, prilikom otvaranja manifestacije.

Doček na Trgu

Novu 2017. Godinu na Glavnom Gradskom trgu dočekalo je oko 4 iljade Subotičana i to nuz zvuke pisama **Goce Tržan**, **Štrausovog** valcera „Na lepom plavom Dunavu" i višeminutnog vatrometa. Kroz dvočasovni muzički program na ispraćaju stare i dočeku nove godine Subotičane je zabavljala Goca Tržan svojim repertoarom. Tokom koncerta poznata pevačica u nikoliko navrata pozvala je prisutne građane da pošalju poruku na humanitarne brojeve i tako pomognu onima kojima je pomoć najpotribnija. Med okupljenim građanima bio je i gradonačelnik **Bogdan Laban**.

Dan ranije u Velikoj vićnici Gradske kuće održan je tradicionalni novogodišnji koncert Vojvođanskog kamernog orkestra pod dirigenstkom palicom **Čabe Paška** i koncert-majstora **Miloša Nikolića**. Na repertoaru su se našli neizbežni Štrausovi valceri i polke, muzika iz filmova i druge novogodišnje kompozicije. Na koncertu je nastupila i **Mirna Radulović**, pobidnica Prvog glasa Srbije.

K. S.

U BAJMOKU ODRŽANA TRADICIONALNA BOŽIĆNA IZLOŽBA

Najviše radosti za dicu

U Bajmoku je u sridu, 14. decembra, svečano otvorena tradicionalna Božićna izložba, kojom u Bunjevačkom

Branko Pokornić

kulturnom centru „Bajmok" tradicionalno dočekivaje radostan praznik.

Kako je to istako **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmok" angažovo se velik broj ljudi da izložba bude kako to i dolikuje za jedan od najveći kršćanski praznika, a na njoj se svojim radovima

U Bajmoku i mladi čuvaju tradiciju i bunjevačke običaje

pridstavilo četrdesetak izlagača sa oko šesto radova.

– U Bajmoku se rado pripravljamo za ovake izložbe, a angažovano je gotovo pola naselja da sve bude ovako lipo pripravljeno. Posebno misto uvik ostavljamo za dicu koja u škuli uče bunjevački. Tako su se i dica pridstavila svojim radovima, a, nuz pomoć njeve učiteljice Svetlane Mormer, počastili su nas prigodnim božićno-novogodišnjim recitacijama – kazo je Pokornić i poručio:

– Ovo je prilika da iskažemo jednu božićnu poruku, da živimo u zajedništu i slozi, da se manje svađamo, većma poštivamo i da uvažamo svačiji rad!

Najmlađi priredili program

Svi koji su positili izložbu u Bajmoku mogli su pronać sigurno bar štogod lipo u čemu će uživat. Kako je to kazala **Marija Kolar**, članica BKC „Bajmok", izložbu je obilužila velika šarolikost eksponata. Bilo je tu božićni i novogodišnji ukrasa, betlema, ikebana, oslikani boca, ježova od žita...

Izložbu je svečano otvorila **Stela Bukvić**, zaminica pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je, zajedno sa **Katom Kuntić**, pridsidnicom Odbora za kulturu u NSBNM, darivala najmlađe poklonima – božićno-novogodišnjim paketićima koje svake godine obezbeđiva Savit. Nuz neizostavne slatkiše, bila je tu i knjiga „Tandrčak i njegovo blago" koja je u 2016. godini doživila svoje osmo izdanje. **N. S.**

ODRŽANO ETNO-POETSKO VEČE U BUNJEVAČKOJ MATICI

U slavu Božića

U tradicionalnom programu Bunjevačke matice „Večeri utorkom”, 13. decembra je održano etno-poetsko veče „U susrit Božiću”, čime su u ovom udruženju najavili dolazak radosnog praznika.

Sam program bio je podiljen u dva dila, gosti su mogli uživat u poeziji pisnika Matice i gostivi, al su mogli i čut koju rič od **Alise Prćić Vukov** i **Ivane Dulić** koje su pridstavile svoje umitničke radove od ljuskure, odnosno slame.

– Red je da ovako završimo godinu, da ne mislimo o brigama i problemima koje smo imali i koji nas čekaju, nego smo želili da našim virnim positiocima i saradnicima priredimo jedno veče za pamćenje, da pokažemo ono što je karakteristično za nas, Bunjevce. Umitničke radove od slame pridstavila je jedna od najeminentniji slamarki Ivana Dulić, a bilo nam je drago i što se pridstavila jedna mlada umitnica Alisa Prčić Vukov, inače i naša pisnikinja – istako je **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice.

Alisa Prčić Vukov je već poznata po svojim pismama, a sad je odlučila da pokaže i svoje druge talente.

– Ovo je moja prva izložba, a posvećena je Božiću, al i već pomalo zaboravljenim etno-motivima salaša... Ujedno, kako planiram da otvorim i radionicu za dicu, virujem da će ovo bit jedan od načina kako ćemo tamo radit. Inače, ovo je i mene vratilo u ditinjstvo, kad sam ko mlađa gledala sestre i braću kako se sigraju sa ljuskurom i kuružnjom i od tog svašta prave – izdivanila je Alisa Prćić Vukov.

Za razliku od nje, Ivana Dulić je već nadaleko poznata po svojim pravim remek-dilima od slame. Ni eksponati koji su bili izloženi u Matici nisu bili van te kategorije.

– Tila sam da pokažem koliko slama mož dat svečanu notu i Božiću. Slama je lipa, gospodstvena, zlatna... Uz prikazane eksponate, postavku Božića, svetu porodicu..., radim i čestitke od slame sa božićnim motivima, Isusovim rođenjom, motivima Tri kralja, dolaska pastira, Isusa u jaslicama... Zaista se mož napravit tušta lipi pripotivki, a trudim se da čestitke svaki put izgledaje drugčije – kazala je ona.

Svojim pismama pridstavili su se **Gabrijela Diklić, Stipan Šarčević, Marko Marjanušić, Divna Lulić Jovčić** i **Ivona Zadro**, a u muzičkom dilu programa nastupio je dičiji orkestar iz subotičke Osnovne škule „Sečenji Ištvan”.

N. S.

Ivan Sedlak

Ivana Dulić

Alisa Prćić Vukov

Dičiji orkestar iz OŠ „Sečenji Ištvan” oplemenio program

PRIDSTAVLJEN RAD BUNJEVAČKOG EDUKATIVNOG I ISTRAŽIVAČKOG CENTRA „AMBROZIJE ŠARČEVIĆ”

Obrazovanje u prvom planu

U „Čitaonici bunjevačke zajednice”, u okviru Udruženja „Regional” rad i aktivnosti u 2016. godini pridstavili su članovi Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević”, u utorak, 10. januara. Bila je to prilika da se okupljeni podsite imena i značaja čovika čije ime Centar nosi, al i da vide kake su napore svi oni koji su uključeni u rad Centra načinili da bi njev rad u prošloj godini dono značajne rezultate.

Divaneć o radu u 2016. **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, al i prvi čovik pomenutog Centra, istakla je da je prošla godina bila najaktivnija.

– Bunjevački edukativni i istraživački centar „Ambrozije Šarčević” je naša najmlađa institucija, nastala sridinom 2014. godine, a počela je sa radom početkom 2015. Napravljena je za ono što nam je u zajednici nedostajalo, za oblasti vezane za istraživanje, obrazovanje, naučne projekte, al i da bude pomoć svim našim pridavačima. Kako planiramo da bunjevački uvedemo i u sridnje škule, ovaki rad će svakako bit dragocin – počela je dr Kujundžić Ostojić svoje izlaganje, pa nastavila:

– U 2016. godini prvo smo pokrenili sekciju „Volim bunjevački”, u okviru koje smo skupili talentovanu dicu koja uče bunjevački u školama. Krajom školske godine pripravili smo, nuz pomoć dice iz Bajmoka i njeve učiteljice Svetlane Mormer pridstavu „Neobična prepirka na stranici dnevnika” po tekstu Ane Popov, koja je triput prikazana tokom tradicionalne ekskurzije.

Ruža Josić, Mirjana Savanov i Suzana Kujundžić Ostojić

Uslidio je potom rad na bojanki, a zatim i na digitalizaciji nastave bunjevačkog. Nastavljamo sa radom i u 2017. godini. Što se tiče rada na u okviru osnovni škula, nastavljamo istim smerom i tempom, dok ćemo jedan dio projekata usmirit prema populaciji koja je u vrtićima. Također, jedan dio, kad je istraživanje u pitanju, okrećemo ka etno-kulturnoj istoriji Bunjevaca. Želimo da napravimo udžbenik koji bi poslužio za studente na izbornom predmetu tog imena na Pedagaškom fakultetu u Somboru, al bi to bilo značajno štivo za sve one koji pridaju bunjevački, ko i za cilu našu zajednicu.

Jedna od članica sekcije „Volim bunjevački” **Milica Bašić** je izdeklamovala pismicu „Singerica”, a potom je pridstavljen najnoviji projekat – cd-izdanje „Digitalizacija časova bunjevačkog govora”, kroz koji je obuvaćena tema „Bunjevački običaji, kadgod, sad i za navik”. Ovako izdanje pripravila je **Ruža Josić**. Ona bunjevački pridaje od prve godine, a iza nje je dugogodišnje iskustvo u prosviti.

– Tokom časova uvik je štogod nikako nedostajalo. Nikad nije bilo dosta materijala, fotografija i tekstova o bunjevačkim običajima i tako se rodila ideja. Također, primetila sam da naši đaci znaju za običaje, kako se slave, al, na primer, ne i zašto. Obrađena je većina bunjevački običaja, ima tušta informacija, al i dosta nastavni listića, kviz pitanja, detektivski zadataka na kraju lekcija. CD-ovi su gotovi, podilićemo ji nastavnicima, pa će već, evo sad moći vidit kako je obrađena tema jednog od običaja – prela. Prezentaciju sam već koristila, radeć s mojim đacima na temu Božiča, i možem kazat da su dica bila baš zainteresovana – izdivanila je Ruža Josić.

Med izdanjima koje pripravljaju u Centru nalaze se i bojanke. Autor je **Mirjana Savanov** koja također pridaje bunjevački, a ujedno je i pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM, dok je za ilustracije zadužena **Snežana Kujundžić**. Tokom promocije Centra Mirjana Savanov je objasnila višestruku korist bojanki za dicu nižeg uzrasta, a o projektima koji su odrađeni izdvojila je:

– Od kako postoji nastava u okviru izbornog predmeta bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture trudimo se da uvik uvodimo kake novine. CD sa digitalnim sadržajom nastave je, također, jedan vid inovacije na našim časovima. Koristimo savrimene nastavne metode i savrimena nastavna sridstva. Taki rad doprinosi da nastava bude zanimljivija, kvalitetnija, očiglednija, da učenici budu još više motivisani da na ovaj način brže, lakše i kvalitetnije usvoje gradivo pridviđeno nastavnim planom i programom – kazala je Mirjana Savanov.

N. S.

U „BOCKU” ISPRATILI USPIŠNU GODINU

Nove ideje za mlade novinare

List za mlade „Bocko” dobio je krajom godine dva nova nastavka, broj 15 i broj 16, a obadva su promovisana u okviru završnog okupljanja redakcije mladi novinara koji i stoje iza pripravljanja ovi novina.

U novim izdanjima mogu se pročitat zanimljive teme, mahom vezane za mlade. Tako su novinari pripravili tekstove vezane za događaje u bunjevačkoj zajednici, poput božićni izložbi, etno-dana u škulama, a kako su sami istakli, analizirajući brojeve, posebno su se izdvojili tekstovi poput priloga sa popularnim tvorcima youtube kanala „Stuberi”, potom o dvojakom pogledu na odnose momaka i divojaka, prilog o pridnostima i manama života na selu, al i rubrike o modi, te novi sadržaji koji se tiču pripravljanja kolača i ila. Poslidnji, 16. broj, u potpunosti je bio posvećen praznicima. Tako su svoje misto u ovom broju našli tekstovi o tradicionalnim bunjevačkim običajima, o božićnjaku, al i o proslavi Nove godine, snigu, petardama i vatrometu, nuz savite kako napravit originalne ukrase za jelku, pripravit svečani astal...

Završno okupljanje u 2016. godini održano je u Čitaonici bunjevačke zajednice u okviru Udruženja građana „Regional”, pa je tako mlade novinare i njeve saradnike prvo pozdravila **Tamara Babić**, koordinatorka Čitaonice. Rič je potom uzo **Mirko Bajić**, glavni i odgovorni urednik „Bocka”, koji je okupljenima pridstavio rad mladi novinara, a pri tom je posebno naglasio da sav sadržaj prave upravo mladi novinari. U nastavku je Bajić izno planove za 2017. godinu, u kojoj će, kroz saradnju „Bunjevačkog medija centra” i „Bunjevačkog omladinskog centra” bit nastavljen rad na „Bocku”, al i da će se medijska delatnost proširit i na radio, odnosno tv, te da će mladi novinari za svoj rad bit stimulisani i stipendijama.

Zaključena još jedna godina „bockanja” novi ideja

Mali novinari prid starijim kolegama

Analizirana najnovija izdanja

U završnom činu radnog dila okupljanja **Nikola Stantić**, mentor redakcije, analiziro je, zajedno sa mladim novinarima, urađeno u dva promovisana broja, a napravljen je i plan za prvi broj u 2017. godini.

Okupljanje je završeno u skladu sa tekućim božićno-novogodišnjim praznicima, pa su se svi zajedno počastili, a mladi novinari su darivani i novogodišnjim paketićima. Dodila je imala i humanitarni karakter, pa su tako obezbiđeni poklon-paketići čijom se kupovinom dio sridstava odvaja za liječenje naše sugrađanke **Ive Zvekić**.

N. S.

PROMOVISANA KNJIGA „ČEŽNJA" MARIJE BOŠNJAK

Sićanje na kadgodašnje vrime

U prostorijama Udruženja građana „Regional", u „Čitaonici bunjevačke zajednice", u utorak, 13. decembra, pridstavljena je knjiga „Čežnja", autorke **Marije Bošnjak**, a u izdanju „Bunjevačkog media centra".

– Već sam radila knjige koje se tiču izrade božićnjaka i božićni običaja, a sada sam imala ideju da opišem jednu cilu godinu, kroz svece, kroz čežnju za vrimenom kako smo kadgod živili na salašima. Dobro je to što te običaje i danas nosimo u srcima, a još je bolje što ima svita koji sve ovako i dan-danas obilužavaje – kazala je Marija Bošnjak.

Knjigu je uredila **Tamara Babić**, a o izdanju divani:

– Marija je kroz čežnju opisala dvanajst miseci u godini, spomenila je sve velike svece, običaje koji iđu nuz nji. Opisala je sve ono što je važno u svakidašnjem životu Bunjevaca, zabilužila je ono što je i sama doživila i ostavila za buduća pokoljenja.

U svojoj uvodnoj riči urednica knjige potanko je objasnila šta čitaoce očekiva kad otvore korice ovog izdanja.

„Kad se osvrnemo iza sebe možda ćemo vidit šta smo uradili, stvorili el, pak pogrišili. Obično je život satkan od mali i veliki stvari koji nam se svakodnevno dešavaje. Marija Bošnjak je želila da baš te male, a za nju velike i značajne događaje i dešavanja iz njezinog života pritoči u knjigu „Čežnja".

Ona nam nesebično dočarava kadgodašnji život na salašu sa svim nevoljama, nadanjima i srićom paorskog života i šta je za nju to pridstvaljalo. Opisala je svoje ditinjstvo i život za kojim čezne.

Živit sa prirodom je Božiji dar koji ima neprocinjivu vridnost u odnosu na savrimeno moderno društvo koje je očlo daleko od te vridnosti. Poštivanje veliki svetaca i običaja za Bunjevce ukorinjeno je oduvik. Ona nam kroz svoju čežnju za vrimenom koje je prošlo, opisiva značaj svakog sveca i šta se smi, a šta ne smi radit. Zatim opisiva običaje kod Bunjevaca za određene svece i kako se oni prinose, s kolina na kolino. Narod koji nema svoju viru, kulturu i običaje gubi svoj nacionalni identitet.

Stela Bukvić, Marija Horvat, Marija Bošnjak i Boris Bajić

Gosti na promociji knjige „Čežnja"

Marija Bošnjak pisala o čežnji za prošlim vrimenima

Ova knjiga nam daje prikaz i vridnosti nigovanja bunjevačkog nacionalnog identiteta i pokaziva bogatu kulturnu baštinu bački Bunjevaca ovi prostora.

Čitajuć njezina iskustva i doživljaje prosto doživljavate i proživljavate to njezino sićanje i čežnju za prošlim vrimenima.

Njezina čežnja postaje stvarna jel ona iskreno živi taj život, samo je upitno da li će se ta vrimena ikad vratit pa nam ostaje samo da čeznemo za njima".

Jedan od recenzenata, **Mijo Mandić**, istako je u tekstu pod nazivom „Čuvar uspomina" važnost ovakog izdanja. Divaneć o knjigi, Mandić, izmed ostalog, navodi i:

„Marija Bošnjak je za svaki misec tokom godine navela naše običaje i svece. Tu se u susritu sa bačkim Bunjevcima kroz običaje i svece upoznajemo sa bogatstvom ti običaja nuz rođenje, krštenje, pripravu za Božić i betlem, pojedinosti običaja o Badnjaku, Badnjoj večeri, o pripremi i pravljenju božićnjaka.

Pojedinosti o Badnjaku i Badnjoj večeri, ponoćnici i Božiću potvrđuju zajedništvo sa običajima u davnom zavičaju. Zabilužene su božićne pisme...

...Time je Marija zabilužila obredne običaje, koje su važni za istraživanje naše prošlosti, jel većina obredni pisama dolazi iz duboke starine, iz daleki i teško procinjivi vrimena. U njima i u običajima ko što je Dužijanca su sačuvana stara virovanja i stari obredi i stara predačka imena".

N. S.

U SOMBORU ODRŽANI DESETI „VELJKOVI DANI”

Pripovidaču u čast

U organizaciji Gradske biblioteke „Karlo Bijelicki” i Organizacionog odbora „Veljkovih dana”, u Somboru je 8. i 9. decembra, jubilarni, deseti put, održana manifestacija „Veljkovi dani”.

„Okruglog sto” na temu „Legat Veljka Petrovića”

Nagrada „Veljkova golubica”, za sveukupno pripovedačko stvaralaštvo, ove godine je dodiljena **Davidu Alabahariju.** Gran pri „Golubić”, za najbolju pripovitku učenika osnovi i sridnji škula, je pripo učeniku prvog razreda sridnje škule iz Živinica (BiH), **Petru Lučiću**.

Tokom dvodnevne književne smotre posvećene istaknutom somborskom pripovidaču **Veljku Petroviću** (Sombor 1884. – Beograd 1967.), priređen je okrugli sto o „Legatu Veljka Petrovića” čiji je najveći dio (nameštaj, slike, predmeti) u „Kući legata” u Beogradu. O legatu je govorila **Ksenija Samardžija**, kustos i istoričar umitnosti u „Kući legata”, **Radovan Popović, Milan Stepanović** i **dr Miroslav Stojisavljević**, a prikazana je i izložba „Sombor Veljka Petrovića”.

U svojem izlaganju, „Zamagljeno zaveštanje Veljka Petrovića”, Milan Stepanović, priređivač knjige „Da Bunjevac dušu ne izdade” (Tri bunjevačke pripovitke Veljka Petrovića), istako je:

– **Sa posebnom, skoro dirljivom naklonosti, Veljko Petrović opisuje ovdašnje Bunjevce, onu njihovu ukorenjenost u praotačkoj odanosti oranici, njihovu čestitost, ponositost i gordost, kao i tvrdi otpor prema stalnim tuđinskim pokušajima odnarođivanja, koji ni do danas nisu završeni. Usudio bih se reći da ni somborski, ni ostali bački Bunjevci, nisu imali značajnijeg svog pisca od Veljka Petrovića. Čitav jedan ovdašnji mikro-svet, sa svim svojim posebnostima, koji bi odavno već bio zaboravljen, sačuvan je tako i afirmisan kroz njegove pripovetke** – kazo je Stepanović.

U završnicu jubilarni „Veljkovi dana”, priređeno je književno veče posvećeno prošlogodišnjem dobitniku Veljkove golubice, književniku **Miri Vuksanoviću**.

Pokrovitelj manifestacije 10. „Veljkovi dani” je Grad Sombor.

R. P.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine raspisiva

KONKURS

za izbor **„Najlipše preljske pisme”** na obilužavanju nacionalnog praznika „Dan Velikog bunjevačkog prela 2017” koji će se održat na Marin, 2. februara 2017. godine u restoranu „Spartak” u Subotici.

Prijava u zatvorenoj koverti triba da sadrži:
– tekst pisme sa šifrom
– u posebno zatvorenoj koverti navesti šifru, ime autora i broj telefona.

Rok za podnošenje prijava je 28. januar 2017. godine.

Prijave slat na adresu: „Centar za kulturu Bunjevaca”, Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica,

Informacije na telefon 024/551 – 604.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine raspisiva

KONKURS

za izbor **„Najlipše prelje”** na obilužavanju nacionalnog praznika „Dan Velikog bunjevačkog prela 2017, koji će se održat na Marin, 2. februara 2016. godine u restoranu „Spartak” u Subotici.

Prijava kandidatkinja za izbor „Najlipše prelje” triba da sadrži:
– ime i prizime
– adresa
– godina rođenja
– zanimanje
– broj telefona
– kratka biografija (do po strane teksta)

Rok za podnošenje prijava je 28. januar 2017. godine.

Prijave slat na adresu: „Centar za kulturu Bunjevaca”, Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica,

Informacije na telefon 024/551 – 604.

AKTIVNOSTI UG „BUNJEVAČKO KOLO”

Prvenci „Foto sekcije”

Prva izložba umitničke fotografije polaznika „Foto sekcije” UG „Bunjevačko kolo” u Somboru, svečano je otvorena u četvrtak,15. decembra, u galerijskom prostoru Udruženja.

Ravničarski motivi, emocija i pokret na 40-tak umitnički fotografija polaznika „Sekcije umitničke fotografije Bunjevačkog kola”, pokazali su talenat, oko i cigurnu ruku, i, kako kažu polaznici, svaka fotografija nosi pripovitku za sebe. Svoje prve umitničke fotografije prikazali su **Ivana Marinković, Renata Gerštmajer, Stanislava Lutkić, Ružica Parčetić, Dragan Dejanović**, ko i mentori: **Miroslav Dabić**, umitnički fotograf i **Petar Zambo**, rukovodilac „Foto sekcije” u UG „Bunjevačko kolo” iz Sombora.

Domaćini i učesnici „Foto sekcije” u UG „Bunjevačko kolo”

Nakon pozdravni riči pridsidnika Udruženja **Dejana Parčetića** o sekciji i radu polaznika sekcije divanili su Miroslav Dabić i Stanislava Lutkić.

Mentor „Foto sekcije” Miroslav Dabić je tom prilikom istako:

– Ima dosta mladi ljudi koji, kako fotografi kažu, imaju dobro oko, a to znači da dobro znaju i na pravi način da iskadriraju određene detalje i što je još važnije, da primećuju detalje. Ne bi posebno istico koga, al, mislim da su svi na pravom putu da postanu fotografi, a onda i umitnički fotografi.

– Umitnička fotografija mi je zanimljiva jer mogu da prikažem svit na niki svoj način – kazala je polaznica „Foto sekcije” Ivana Marinković.

– Bavim se fotografijom zato što je volim, što mi je interesantna i to mi je hobi. Najviše volim da fotografišem plesove, pogotovo orijentalne, hvatam pokrete i pokušavam da nešto zanimljivo zabilužim – istako je Dragan Dejanović.

Naročito zapažene fotografije bački polja s bulkama i livada s jedne strane, i pariska vinčanja, s druge strane, prikazala je Stanislava Lutkić i tom prilikom dodala:

– Šezdeset godina smo u porodici imali foto studio, tako da od malena, možem kazat da se bavim, onako ko usputni hobi fotografijom, a na Sekciji sam uspila da naučim i nike početne tehnike i načine fotografisanja.

– Siguran sam da neću pogrešiti ukoliko budem pohvalio rad Sekcije. Uradili su veoma lepu izložbu i time doprineli onoj dimenziji umetničke fotografije koju rado naglašavam kad sam u prilici, a to je društvena funkcija umetnosti da oplemenjuje društvenu sridinu. U tom kontekstu, želim da čestitam Udruženju i Sekciji jer su ovom izložbom upravo učinili to, preneli su svoj intimni duh putem ove fotografije i podelili sa širom zajednicom u kojoj obitavaju – istako je poznati umitnički fotograf i novinar **Ištvan Virag**.

Koliko je fotografija u Somboru bila omiljena, divani i podatak da je krajom 1904. godine u gradu održana Osnivačka skupština Amaterskog fotografskog udruženja, a već u proliće 1905. i prva zemaljska izložba umitničke fotografije, o čem je što god više divanio **Milan Stepanović**, publicista.

– Društvo fotografa Sombora, sastajalo se jednom mesečno, imalo je 30-ak članova. Jednom godišnje su odlazili na zajedničke ekskurzije u Podunavlje i slikali za potrebe Istorijskog društva Bačbodroške županije fotografije krajolika Podunavlja, prirode... Naravno, jedan od najpoznatijih fotografa bio je lekar, etnolog, etnograf i Radivoj Simonović, čija je ogromna zbirka, preko 2.000 fotografija danas sačuvana u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu.

Pridsidnik Udruženja Dejan Parčetić je istako značaj novi sekcija u udruženju:

– Naša nova Sekcija di su članovi imali prvu samostalnu izložbu je na naš ponos. A ponos nam je i to, što ne čuvamo samo naše tradicionalne običaje nego se otvaramo prema nekim modernim vrimenima, di uvodimo i modernu fotografiju.

Program otvaranja je vodila Stanislava Lutkić tokom kojeg je u muzičkom dilu nastupila pijanistkinja **Hedvig Oršovai**, pobidnica sa brojni republički takmičenja. Bila je prilika da se, u ime udruženja, polaznicima Sekcije uruče diplome koje su pridali pridsidnik „Kola” i Foto sekcije, Dejan Parčetić i Petar Zambo.

Izložba umitnički fotografija „Foto sekcije Bunjevačkog kola” mož se vidit do kraja januara.

R. P.

ČARI I TOPLINE PRAZNIČNI ČESTITKI

Sačuvajmo božićnu čestitku

Kreativna radionica namijenjena kako dici tako i odraslima prid kraj godine bila je poslidnja aktivnost u 2016. „Bunjevačkog media centra" u Somboru. U duhu praznika, s temom bozićne i novogodišnje čestitke za sve od 7 do 77 godina, bilo je pripravljeno druženje mali i veliki kreativaca. Pozivu su se odazvali pridškulci s mamama, sridnjoškulke i članovi „Medija centra" iz Sombora.

– Edukativna radionica imala je za cilj da probudi maštu i kreativnost kod dice. Stariji su, ovom prilikom, svojim divanima i sićanjima podsitili na stare običaje za vrime praznika u nadi da će ji prinet mlađima da ih niguju i održavaju – istakla je pridsidnica BMC-a, **Stanislava Lutkić**.

Stanislava Lutkić sa učesnicima radionice

Tako su se čula brojna sićanja na kadgodašnje Badnje večeri i nigovanja božićni običaja. Naročito lipa sićanja prinele su **Ilonka Bogišić, Gabrijela Bogdan** i **Antun Petrović**.

Prostor „Bunjevačkog media centra" ukrašen je božićnim dekorom s elementima tradicionalni motiva, al i novi i zdravo zanimljivi božićni kreacija med kojima se naročito isticala „Pančićeva omorika" prikazana kroz maštoviti prikaz božićne grane koju je opravio **Antun Petrović**.

– Inspirisan sićanjom na našeg bunjevačkog prirodnjaka i botaničara Josipa Pančića, u božićnom prikazu ukrašene grane prikazo sam na kreativan i ekološki način jednu od mogućnosti božićnog aranžmana. Od zovini grana koje skoro svaka kuća u varoši ima i nuz pomoć prirodnog kanapa povezo sam pritke prikladno isičene i formiro vitku omoriku koju smo ukrasili svićicama i ukrasima koje su dica pripravila na ranijim radionicama „Media centra". Mislim da ovaka ideja može mnogima poslužit ko inspiracija za slične aranžmane. Nuz to, i ekološki momenat je zadovoljen jer za dekor nismo posikli lipo zimzeleno drvo već upotribili maštu i svoj rad. Zadovoljstvo, svakako, ne mož izostat!

Radionica okupila više generacija

Kako je novo vrime donelo lakši oblik komunikacije, pa i elektronsku čestitku, „Media centar" je želio da ovom radionicom, nekadašnje čestitke ponovo dobiju na značaju. Brojni materijali, od ukrasne hartije, kartona, trakica, mašnica, lipila, slame i prija svega široke mašte, stvorili su tušta lipi čestitki.

Svaki učesnik je ko poklon pono je sa sobom čestitku koju je pripravio tokom radionice, a posebno izabrane čestitke upućene su varoškim institucijama i prijateljima „Bunjevačkog media centra".

R. P.

BOŽIĆNO-NOVOGODIŠNJI KONCERT „DUHOM LJUBAVI”

Lepršavo u Novu godinu

U organizaciji UG „Bunjevački omladinski centar” u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici u petak, 9. decembra, je održan božićno-novogodišnji koncert „Duhom ljubavi”.

Bila je to prilika da prisutna publika polagano uplovi u prazničnо raspoloženje, al i da se provede, nuz raznolik i zanimljiv program u petom koncertu ovakog tipa.

U programu su učestvovali

Tamara Babić

Stela Bukvić i Tamara Babić

„Green sleewes” bend sa vokalnom solistkinjom **Tamarom Babić**, a gosti programa bili su Narodni orkestar „Rubato”, Ženska vokalna grupa „Mironosice Subotica”, Džez orkestar „Baswin”, „Potiski tamburaši” i Tamburaški orkestar KUDŽ „Bratstvo”, dok su ko vokalni solisti nastupali još i **Stela Bukvić, Davor Bukvić** i **Katarina Novaković**.

– Ovo je bila lipa prilika da svim Bunjevcima, al i drugim gostima, poklonimo jedan muzički kolaž svega onog što je rađeno tokom 2016. godine. Bio je to kolaž zabavne muzike, džeza, akapela pivanja, a program je završen s tamburašima. Kako i sam naziv koncerta kaže („Duhom ljubavi”) želili smo našim gostima da čestitamo nadolazeće praznike, da u novu godinu uđu sa tušta sriće, dobrog raspoloženja, da godina bude uspišnija nego ova i da u njoj, naravno, bude tušta ljubavi – izdivanila je Tamara Babić, glavni akter i organizator koncerta.

Novo lice med brojnim gostima bio je **Tomislav Orčić**, vođa Narodnog orkestra „Rubato”.

Tomislav Orčić

– Publiki smo se pridstavili sa četri naše numere, a pratili smo i mladog pivača Dadu Bukvića. Sigurno je da nam je čas bit na ovakom koncertu, ovo je i nova publika za nas. Intenzivnije smo počeli radit ove godine, imali smo već nikoliko zapaženi nastupa, a u avgustu smo imali koncert. Mi smo mlad orkestar, specifični smo po broju, al i sastavu instrumenata, tu su klarinet, flauta, violine, violončela, kontra, begeš bas gitara, bubnjevi i harmonike – kazo je Orčić.

Izvođači su na kraju programa dobili zaslužene aplauze, ko znak zafalnosti publike koja je „Duhom ljubavi” prišla korak bliže praznicima koji su tad bili blizo.

N. S.

Puna Velika većnica u Gradskoj kući u Subotici

KUDŽ „BRATSTVO” ODRŽALO GODIŠNJI KONCERT

Tradicija nastavljena

Kako je to već i tradicija u Kulturno-umitničkom društvu Železničara „Bratstvo”, kraj kalendarske godine nosi vrime da se napravi rezime. U KUDŽ „Bratstvo” to već 71 godinu rade organizacijom godišnjeg koncerta, a ovogodišnji je održan u nedilju, 18. decembra, u OŠ „Majšanski put”.

Bila je to prilika da se publiki pridstave sva tri ansambla, mali dičiji, sridnji dičiji i izvođački, a gosti su mogli uživat u dvosatnom programu. Koncert je počo bunjevačkim igrama, a potom su se smi-

njivali mlađi i stariji izvođači, nuz pratnju Narodnog orkestra ovog KUD-a.

Početak koncerta zvanično je najavila **Jelena Kovaleskaja**, prvi sekretar Ambasade Belorusije u Srbiji. Ona je tom prilikom, u ime Ambasade, čestitala svima na realizovanom koncertu i radu tokom čitave godine, te je svima prinela pozdrave iz „bratske Belorusije”.

Kraj koncerta dočekan je aplauzom, kako izvođačima, tako i onima koji su koncert pripravili **Antušu** i **Zagorki Romić**.

Ispraćajuć poslidnje dane u 2016. godini u KUDŽ „Bratstvo” su organizovali tradicionalnu zabavu za sve svoje članove, a najmlađe je obašo i Dida Mraz, noseć im kese pune poklona.

N. S.

U SOMBORU ODRŽAN TRADICIONALNI KONCERT KRAJOM GODINE

Radost Božića pismom iskazana

Crkva Sv. Stjepana, karmelićanska crkva u Somboru, tradicionalno pripravlja svojim vašanima božićno-novogodišnje koncerte. Tako je, u petak, 30. decembra pripravljen lip novogodišnji koncert na kojem su se čule popularne božićne pisme na raznim jezicima i iz razni krajova svita.

Božićni repertoar na engleskom, italijanskom i nemačkom jeziku s akcentom na renesansnu muziku ko svoju pripoznatljivost pridstavio je anasambl Quinta Divina. Svoj debitantski nastup imo je Mešoviti hor somborskog pivačkog društa pod dirigentskom palicom **Milana Radišića**. Radišić je već dugi niz godina umitnički rukovodilac pivačiki grupa „Varošani” i „Varošanke” u GKUD-u „Ravangrad” s kojima se takođe pridstavio na ovom koncertu. Muzički izbor pivački grupa iz „Ravangrada” bile su tradicionalne katoličke i pravoslavne božićne pisme ovog podnevlja među kojima je pivana i pisma na bunjevačkoj ikavici „U to vrime godišta”. Zapažen nastup su prikazale i Monoštorke „Kraljice Bodroga” sa božićnim šokačkim pismama.

Prior Karmelićanske crkve, **otac Stjepan Vidak** istako je svoje zadovoljstvo koncertom:

– Tili smo i ove godine učiniti radost građanima i upriličit božićni koncert. Svi se u ovo vrime osićamo razdragani slaveći rođenje Spasitelja Isusa Krista, pa, i oni koji ne viruju, osićaju se posebno, Želimo jedni drugima mir, radost, porodice su nam na okupu, pa želimo da i ovaj koncert doprinese tom posebnom osićanju i ambijentu i svemu onom dobrom čemu težimo. Daj Bože da taj osićaj uživamo i živimo čitave godine koja je prid nama!

R. P.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Kad dođe Nova godina

Stigla nam je još jedna nova godina, što su naši stari znali kazat: „Došla nam je novina i blažena godina".

U noći izmed stare i nove godine se kadgod nije nikud išlo, jel je to bilo vrime kad se završava zlo i dobro iz stare godine. Nije se pravio doček Nove godine ko danas, pogovoto se sad pritirava u tom. Nova godina bi svakako došla. Večera se kuvala slično ko za Badnje veče, pa se u narodu kazalo da je to Mali Božić. Kadgog nije bilo radija ni televizora, a ritko ko da je osto budan do ponoći. Nova godina je 1. januara, a to je porodični svetac. Išlo se u crkvu, na svetu misu, čeljad su jedni drugima čestitali Novu godinu, a odgovaralo se „Uvik živi i zdravi bili!" Do Tri kralja se nisu pravila velika veselja, ni svatovi sa svirkom. Kuvala se svečana užna, a ima ko se držo običaja da za Novu godinu kuva i peče samo svinjsko meso. Kazalo se da svinče rije, pa gura zemlju naprid, pa će i imanje ić naprid. Kokoša čeprka, pa trunje i zemlja lete na sve strane. Iz bunara se na taj dan izvadi jabuka, što je bila spuštena na Badnju noć, pa se razdili na toliko strana koliko će čeljadi bit na užni. Ako je jabuka zdrava, onda su se nadali dobrom zdravlju u novoj godini.

Ispod grane se uzme pleteni kolač, božićnjak, pa se ide umisto kruva. Čeljad je išla kod rodbine i u komšiluk, čestitala Novu godinu, a i mladi su se nalazi sa društvom, al bez pisme i svirke. Grana se raskiti 2. januara. Dica podile salonski šećer, a drugi ukrasi se spakuju u škatulje i ostave za drugi Božić. Žito se da josagu, a soba spremi i podmaže. Petog januara je vodokršće, kad se po crkvama sveti voda. Na svećenje vode je kadgod išlo tušta svita, sa svakog salaša je kodog išo rad svete vode koje je moralo bit cile godine na svakom salašu. Kad se donese sveta voda iz crkve, čestitaju se sveta Tri kralja i poškropi se salaše i sve druge staje u avliji. U svetnjači, koja je visila na zidu kod vrata, uvik je moralo bit svete vode. Mame su prid spavanje maloj dici napravile križ na čelu i kazale „Križ na čelo, Gospa na usta, amen".

Kad sam ja bila dite, stariji su pripovidali da je jedared, na jednom salašu, oko ponoći, kad su svi spavali, štogod zalupalo i čuli su se koraci po sobi. Svi su se probudili, a domaćin je tražio šibicu da upali lampaš. Čuo se glas „Evo prošla je godina dana, odkako u svetnjači nema svete vode". Kad je domaćin upalio lampaš, sve se smirilo, nigdi nikog nije bilo, a vrata su bila zaključana.

Vrime kroz godinu

Tri kralja su 6. januara, a onda počima vrime kroz godinu, pa je dozvoljeno pravit veselje, svatove i druge zabave sa svirkom. Na Tri kralja su cure oblačile svečana ruva, a na glavu povezivale svilene marame na dva kraja. Momci su oblačili svečana odila, a na glavu mećali šešire, a kapute zagrćali zimske, sa striganom na galiru. Tako svečani bi išli prija podne u crkvu na misu, a uveče na igranke.

Mogle su se čut izreke: „Ako nije januar u snigu, teško njivi i vinogradu na brigu", „Ako u januaru kiša pada, biće dosta jada", „Januarska kiša sve usive šiša", a bila je i izreka „Ako sičanj ne siče, onda veljača veljuje".

Zimovanje na salašu

I zima ima svoje čari i lipote za uživanje. Najviše je radosti bilo kad napada snig, a na drveće se navaća inje, pa još kad se sunce pokaže, pa sve sjaji i blista od lipote. Kadgod naši prici nisu išli na zimovanje kod danas, već su uživali na snigu na svojim salašima. Dica iz varoši su dolazila na salaš kod rodbine, da tamo provedu škulski raspust. I zime su kadgod bile drugačije nego danas. Napado bi debo snig, a priko dana baš i nije bilo zdravo zima. Snigu su se najvećma radovala dica, lipo su se znala sigrat i zabavljat na snigu, a kadgod je bilo i više dice u porodici neg danas. I oni manji su se išli sigrat s većom dicom. Pravili su velikog Sniška Bilića, gumbocali se, klizali se sa smetova i brigova, vukli jedni druge na malim soncama. Ako se u kakom jendeku smrzla voda, onda bi se košćurali do mile volje. Kome je bilo zima, taj bi malo utrčo u sobu da se ugrije, pa ponovo u sigrariju. Od daščica su pravili skije koje su se lako klizale po snigu, a sa štapovima bi se oslanjali. Ne bi ni mogli poželit bolje zimovanje od ovog s društvom na salašu, a nije koštalo ništa novaca. Po danu, ako nije zdravo zima, kočijaš bi uprego konje u sonca, da se malo istrču. Pa onda skupi dicu iz komšiluka i prosanka ji šorom i atarom. Odmorni konji jure, ko da lete, samo njim vijore grive, a dica uživaje u sankanju.

Januar je bio misec odmora, kad su čeljad išla kod rodbine, a u komšiluk se išlo skoro svako veče, da se malo skrate dugačke noći. Ovo je misec i kad se najviše prave disnotori, a to je bio pravi doživljaj. Na disnotoru su svi radili, i muškarci i žene, a jedino nisu radile trudnice s crivima i krvlju. Trudnica bi pazila na dicu i pomagala oko užne. Kako je liti bilo važno da se pripravi kruva za cilu godinu, tako je zimi bilo važno da se pripravi masti i slanine za cilu godinu, da se niko ne boji gladi.

Držimo se običaja

Bunjevci su narod koji se zdravo davno doselio u ove krajove. Dolazili su u više kolona, više godina uz pomoć Franjevaca. Ime su dobili po riki Buni, di su živili. Bunjevci su vridan i radan narod. Kad su došli u ove krajove krčili su neobrađenu zemlju i na pašnjacima odranjivali josag. Snalazili su se kako su znali. Određivali su vrime po znakovima Sunca, Miseca i zvizda na nebu. Ako zvizde zdravo trepću, a oko miseca ima velik krug svitla, biće zdravo zima. Ako dim iz odžaka iđe upravo gori, biće vedro i ladno vrime, a ako dim pada doli, vrime će odvugnit. Kad bi divlje guske letile na dolnjak, to bi značilo da će bit ladno vrime, a ako lete na gornjak, vrime će omekšat. Kad bi na zapadu, prid veče, nebo bilo crveno, naredni dan bi bio vitrovit, a ako sunce izađe u vedro, pa ga friško sakrije oblak, onda bi tog dana padala kiša. Ako se zvona i vozovi daleko čuju, dolazilo bi do promine vrimena. Bilo je znakova i da će bit kiša, na primer, kad mravi izađu iz zemlje i ostanu u velikom čoporu, ako se vrepci kupaje u pravu, ako su muve zdravo opasne i napadaje josag... Ako je suša, onda se čekala mina miseca, jel se onda i vrime promini. Kako je vrime na 40 mučenika, tako će vrime bit još 40 dana. Ako bi na Velik petak padala kiša, virovalo se da će bit crvljivo voće, al je to bilo voće koje se nije polivalo. Kad bi maj bio ladan, svit ne bi bio gladan, a bilo je još izreka: „Ni u kiši blaga, ni u suši gladi", „Što se list duže drži, to se zima dalje pruži"...

Nije bilo lako našim pricima ni u ovim krajovima. Napadali su ji Turci, bilo je sušni i gladni godina. No, virovali su u Boga i bolje sutra. Imali su tušta običaja, od rođenja, ditinjstva, mladosti i života, pa do poslidnjeg ispraćaja. Sve je to bilo sastavni dio života, a sve su običaje prinosili na nove generacije. Taki život im je pomogo da opstanu.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Novu godinu, Mlado lito, slavimo 1. januara, el kako se kadgod kazalo, Mali Božić. Po crkvama se služe svete mise, di se moli za mir i da nova godine u cilom svitu bude godina mirna, brez obzira na boju kože, viru, el naciju. Drugog januara slavimo Blaženu divicu, Mariju Bogorodicu. Trećeg januara slavimo ime Isusovo, to je dan kad su, osmi dan posli rođenja, malog Isusa odneli da se obriže po Mojsijevom zakonu.

Bogojavljanje, Sveta tri kralja slavimo 6. januara, taj je svetac stariji od Božića. Taj događaj je Bog još u starom zavitu objavio priko proroka, zato se i zove Bogojavljenje. Proroci su proricali da će se rodit spasitelj svita, sin Božiji. Kad se Isus rodio, na nebu se pokazala čudna zvizda, bila je niža od drugi i drugačijeg sjaja. Mudraci koji su proučavali zvizde krenili su put dalekog istoka. U to vrime putovanje je bilo teško i naporno, putovali su na devama. Zvizda ji je dovela do Betlema, a oni su se damo raspitivali di se rodio novi kralj. Kad je kralj Herod to čuo, zdravo se uznemirio i poplašio, da sad neće više bit kralj, pa je kazo mudracima kad ga nađu da mu jave di je, pa da mu se i on ode poklonit. Tri kralja su se zvala Gašpar, Melkijem i Baltazar. Oni su se Isusu poklonili i dali mu darove što su poneli, zlato, tamjan i smirnu (mrišljivo ulje). Zlato ko kralju, tamjan ko velikom svećeniku, a smirnu za pomast čerez njegove smrti. Oni su bili upućeni da se ne vraćaje istim putom u svoju zemlju. Kad je kralj Herod vidio da su ga mudraci privarili, zdravo se rasrdio, pa je u svojoj kraljevini naredio da se poubijaje sva muška dica od dvi godine, pa naniže. Mislio je da će tim i Isus bit ubijen, al se privario.

Krštenja Isusovog se spominjemo 11. januara, kad ga je Sveti Ivan Krstitelj krstio u riki Jordanu. Svete Janje divice i mučenice spominjemo se 21. januara. Janju je zaprosio jedan bogati mladić, a ona ga je odbila, bila je virna Bogu i Isusu. Bila je progonjena i umrla je mučeničkom smrću.

Obraćanje Svetog Pavla slavimo 25. januara, a on je u to vrime progonio krišćanje. Jedared je na putu za Damask doživio viđenje. Odjedared ga je obasjala svitlost sa neba, on se poplašio i pao sa konja, i čuo glas: „Pavle, Pavle, zašto me progoniš?", a Pavle pita: „Ko si ti?", pa čuje glase: „Ja sam Isus kojeg ti progoniš". Kad se digo sa zemlje, nije ništa vidio. Oni koji su išli sa njim odveli su ga u Damask. Tri dana nije ništa vidio, i ništa nije ni io ni pio. Kad je progledo, obratio se, i osto viran Isusu. Bio je proganjan i zatvaran, a napiso je više poslanica Kristovi po cilom svitu. Još je i u zatvoru piso poslanice, a bio je apostol Isusa Krista.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Mesa i kolača

Pečena guska

Guska se peče samo dok je mlada. Očišćenu gusku malo posolit spolja i iznutra, pa ostavit da stoji dva sata. Isić jednu glavicu crnog luka i dva češlja bilog, jedan krumpir, jednu jabuku i sve to izmišat i dodat kašiku majorana. To metnit u gusku i peć. Guska ima obično masnu kožicu, pa ne triba dodavat masti. Metnit u tepciju, podlit malo vode i peć oko dva sata. Svaki petnajst minuta polivat sa saftom iz tepcije.

Tatar sos

Tri skuvana i tri prisna žumanjca mutit u porcelanskoj zdili s varnjačom i dodavat osam kašika maslinovog ulja, kap po kap. Metnit i po dvi kašike slačice i kisele pavlake i sok od jednog limuna. Stalno mišat, a kad se sve dobro sjedini, sos je gotov.

Sitni kolači

Puslice

4 biljanca
25 deka šećera
15 deka samliveni ora
2 kašike prezle

Umutit biljanca, dodat šećer, orase i prezlu, promišat, pa kašikom mećat u podmazanu i brašnom posutu tepciju i peć. Pazit da puslice ne prigore.

Krem

8 deka magarina
8 deka sitnog šećera
8 deka smekšane čokolade
4 žumanceta

Sve dobro umutit, pa sastavit dvi po dvi puslice i metnit na plitak pladanj.

Oblatne s medom

1 pakovanje oblatni
30 deka meda
50 deka ora
50 deka šećera
6 biljanaca

Umutit biljanca i pomalo dodavat šećer. Med kuvat na šporelju, a kad provre, dodat sitno isičene orase. U vruć med umišat biljance, dobro promišat i mazat na oblatne. Kad se oladi, isić na kocke.

Pijanice

Petnajst deka sala zakuvat s petnajst deka brašna i iznet na ladno. Uzet tri žumanceta, dva deci vina, na vr noža soli, 35 deka brašna, dodat malo mlika pa zakuvat mekano tisto. Malo razvit, priko metnit tisto sa salom, primotat, pa iznet na ladno. To ponovit triput.

Tisto razvit oko dva centi, pa isić na kocke, poslagat u podmazanu tepciju i namazat odozgor biljancom i posut kimom, el susamom, pa metnit da se peče. Ovi kolači toliko narastu da se sve iskrive, pa se zato i zovu pijanice.

A. V. K.

ZAMAGLJENO ZAVIŠTANJE VELJKA PETROVIĆA

Dirljiva naklonost ka Bunjevcima

Svud, svud se brišu naši tragovi! Ova bolna lozinka srpskog nacionalnog usuda, aktuelna je i kad je rič o tvorcu ovog stiha, pisniku i pripovidaču **Veljku Petroviću** u njegovom rodnom Ravangradu. Ti tragovi, jasno je, nisu i ne mogu bit samo materijalni. Oni su, mnogo više, duhovni, i odnose se na veliko zavičajno zavištanje ovog pisca.

Osim veoma ritki izuzetaka (zapravo, možda samo **Milana Konjovića**), nemaju znameniti Somborci sriće sa svojim gradom. Za života, Sombor ji el ne pripoznaje, el ji ignoriše, a posli smrti, čak i onda kada se, često nezasluženo, okiti njevom slavom, ne čini suštinski ništa da bi se njevi tragovi očuvali na primeren način. Suprotno uvirenju, koje u široj javnosti vlada kada je rič o Somboru, ko gradu kulture i tradicije, nećemo pogrišit ako primetimo da, čim skinemo ljušturu ti stereotipni somborski mitologema, ostaje gorak ukus jednog izrazitog nehaja, nebrige, bezidejnosti i nemotivisanosti za nigovanje i očuvanje, a naravno i za osmišljenu kapitalizaciju bogate duhovne baštine.

A upravo je tradicija pisanog stvaralaštva ono što je izdvajalo ovaj grad vikovima unatrag. Možemo da je pratimo još od 16. vika, kada je 1558. g. **Memi**, sin **Ferhada**, pripiso u Somboru, arapskim pismom, rukopis knjige „Rasprava o moralu" nepoznatog autora. U 17. viku Sombor je bio snažan islamski duhovni centar, di su nastajali pripisi značajni knjiga islamske civilizacije i kulture, a u 18. viku nastala su i prva književna dila nadahnuta Somborom, napisana perom ovdašnjeg franjevačkog propovidnika **fra Bone Mihaljevića**. Devetnajsti vik učinilo je Sombor sridištom srpske pisane

Isprid salaša (fotografija iz 1961. godine)

riči, te su brojna književna i stručna dila el privodi napisana i objavljena u ovoj varoši. Da pomenemo samo nika znamenita ovdašnja spisateljska imena tog vrimena, poput **Avrama Mrazovića, Nikolaja Šimića, Avrama Maksimovića, Vasilija Kovačića, Pavla Platona Atanackovića, Jovana Popovića Berića, Dimitrija Isailovića, Vasilija Bulića, Konstantina Peičića, Isidora Nikolića Srbogradskog, Aleksandra Stojačkovića, Dimitrija Popovića, Nikole Vukićevića** i brojni drugi Somboraca, bilo rođenjom, bilo boravištom, koji su značajno pomerali granice naše pisane riči u vrime kada je ona bila još u povoju.

Kraj 19. vika obilužila su u Somboru dva važna događaja – priseljenje u ovu varoš najznamenitijeg pisnika srpskog romantizma **Laze Kostića** i rođenje budućeg velikog srpskog pripovidača i pisnika Veljka Petrovića. Laza Kostić će ode napisat nika od svoji najvažniji dila, poput knjige „O Zmaju" el svoje velike poetske završnice, pisme „Santa Maria della Salute", a mladi Veljko Petrović odaleg će započet svoj pripovidački i poetski rad, zbog kojeg će ga uskoro, tadašnji „gromovnik" naše književne kritike **Jovan Skerlić**, nazvat „obnoviteljom srpske rodoljubive poezije". Ono što je još važnije, somborske godine ditinjstva i mladalaštva utemeljiće kod Veljka Petrovića motiv zavičajnog, ko jednu od osnovni tematski odridnica njegovog literarnog stvaralaštva.

Nije Veljkov Ravangrad imo, nije Bačka, pa ni Vojvodina imala dubljeg znalca ovog podneblja, njegovi ljudi i navika – ti plahovitosti i naglosti, melanholije i trpeljivosti, razložnosti i mahnitosti, svi svoji mentalitetski paradoksa, al i te naše periferijalne tragičnosti i duhovne uzvišenosti, no što je to bio Veljko Petrović i njegova pripovidačka i pisnička rič.

Nije prezo Veljko da ukori svoj Ravangrad, da mu mladalački smilo naglasi mane, da moždar i prinaglasi njegovu rezignaciju i beznađe, njegovo licemerje, virovatno i ko odgovor na već ustaljeno ignorisanje čaršije za sve što je iznad njenog, vazda učmalog prosika, a što je na svom primeru ostio i mladi Petrović. Al do njega, a ni posli njega, niko nije sa toliko strasti, pridanosti i naklonosti opisivo ovu varoš, njezine ulice, kuće i zdanja, drvorede, njezino salaško okruženje, ovdašnje ljude srpskog, bunjevačkog, mađarskog i nemačkog govora i njeve sudbine na prilomu vikova, u osvitak burni promina koje će izminit lice Evrope. U Veljkovim pripovitkama susriću se stari gradski Magistrat, stroga i lukava Županija, revnosna Plebanija, očeva i didina Svetođurđevska crkva, ladni Katolički ženski internat, palata „In foro", mađarski kruta Gimnazija i rebelijanska srpska Preparandija, pa, kako kaže, „olinjala" Srpska čitaonica, pogurena rodna kuća, somborski trgovi, gospodske ulice i prašnjavi sokaci udaljeni jedva stotinu metara od uglađenog džentrijskog sridišta varoši, sjajni hotelski saloni u kojima guču violine, i niski, uski i mračni bircuzi u kojima škripe gajde, drvoredi keltisa, ko ispravno naziva somborske bođoše, beskrajne blatnjave mlake po ovdašnjem Prnjavoru, razvaljeno i neuređeno

srpsko groblje, pa sve do obližnje šikarske šume i salaša, rančevački slatina na kojima uvik duva gornjak, do gradinački pašnjaka i oranica. Susriću se tu i somborski Kolarići, i Matarići, i Morokvašići, i Paštrovići, i toliki drugi, ponekad pseudonimima zamagljeni, a ipak pripoznatljivi i stvarni – sitni trgovci, činovnici, zemljodilci, knjižari, advokati, gradski polusvit, ugledni tragičari, paori...

Sa posebnom, skoro dirljivom naklonosti, Veljko Petrović opisuje ovdašnje Bunjevce, onu njevu ukorenjenost u praotačkoj oda-nosti oranici, njevu čestitost, po-nositost i gordost, ko i tvrdi otpor prema stalnim tuđinskim pokušajima odnarođivanja, koji ni do danas nisu završeni. Usudio bi se kazat da ni somborski, ni ostali bački Bunjevci, nisu imali značajnijeg svog pisca od Veljka Petrovića. Čitav jedan ovdašnji mikro-svit, sa svim svojim posebnostima, koji bi odavno već bio zaboravljen, sačuvan je tako i afirmisan kroz njegove pripovitke.

Mada je svojim dilom Veljko Petrović ovikovičio Sombor i njegove ljude u srpskoj književnosti, ništa manje snažno nego što je **Bora Stanković** ovikovičio Vranje, a **Ivo Andrić** Višegrad i Travnik, u Veljkovom Ravangradu, danas, skoro da nema materijalni tragova njegovog života i stvaralaštva. Za razliku od realne mogućnosti da grad načini memorijalni muzej Laze Kostića (koliko god da smo daleko od ostvarenja te ideje), male su mogućnosti da tako štogod bude učinjeno sa Veljkom Petrovićem.

Ipak, gradske vlasti tribalo bi da razmisle o mogućnosti da na primerenom mistu ovaj naš znameniti sugrađanin, koji je u srpskoj književnosti najviše afirmiso Sombor, njegove ljude i okruženje, dobije barem dostojno spomen-obilužje, makar onako kako ima Hercegovac **Jovan Dučić** isprid somborskog Pedagoškog fakulteta, kojeg za naš grad vezuju samo tri godine škulovanja u somborskoj

U somborskom fijakeru (fotografija iz 1961. godine)

Preparandiji. Sombor je imenom Veljka Petrovića nazvo jednu ulicu – upravo onu u kojoj je pisac i rođen, njegova bista se nalazi pored bisti Laze Kostića i **Janoša Hercega**, isprid upravne zgrade Gradske biblioteke, a njegovo ime nosi i somborska gimnazija, čiji je Petrović svojevrimeno bio đak. Rodna kuća Veljka Petrovića, koja je decenijama stojala ruinirana, srušena je prija devet godina, a na njezinom mistu podignuta je privatna prizemna kuća u sličnom arhitektonskom stilu, na kojoj danas stoji skromna mermerna spomen-ploča. Od 2007. g. grad Sombor i Gradska biblioteka „Karlo Bijelicki" organizuju književnu manifestaciju „Veljkovi dani" i tom prilikom dodiljiva se nagrada za cilokupno pripovidačko dilo „Veljkova golubica". I to je sve. Mahom vazdušasto i nematerijalno.

Ali, ako već nemamo legat Veljka Petrovića u Somboru (mada, uz svo uvažavanje, mislim da bi Veljkovom beogradskom legatu prirodno misto, zapravo, bilo u Somboru), grad Sombor bi, putem Gradske biblioteke, tribalo da iznađe načina i sridstava da, barem u promotivne svrhe, budu štampane Petrovićeve pripovitke i drugi tekstovi motivisani Somborom, na sličan način kako je to urađeno prija 30-tak i više godina. Ujedno, bilo bi dobro i da se na DVD formatu objavi sada već kultni film „Trojica iz starog Sombora", koji je, u režiji **Miroslava Mike Antića**, snimljen 1967. godine, sa kazivanjima Veljka Petrovića, Petra i Milana Konjovića. Takođe, današnja digitalna tehnologija pruža beskrajne mogućnosti za sakupljanje i kopiranje najvažnije građe, prepiske i fotografija, koje su dovoljne da u Somboru, na nekom svima dostupnom prostoru, bude izložena stalna izložba o životu, radu i dilu Veljka Petrovića.

Ovaj grad, Veljkov Sombor el Ravangrad iz njegovi pripovidaka, triba da smogne snage i ostvari staru želju el zavet Veljka Petrovića, prvobitno iskazane još u mladosti, u pripovitki „Potisnuti", di govori o sebi ko budućem stanovniku tad neuređenog, razvaljenog i izgaženog somborskog srpskog groblja, koje mu je toliko milije, kako kaže od, oni numerisani, po planu i nacrtu, kamenom i železom omeđeni grobova što ukočeno leže, i u kojem njegova nedisciplinovana srpska duša želi da bude položena, u toj žutoj zemlji, ukraj jarka, nabujalog u travuljini i zmijinom cviću, u kome zriču crni popci i u koji strmoglavo skaču bistrooke tekunice. Istu želju iskazo je kasnije i u pismu **Mladenu Leskovcu**, u kojem piše da će uskoro postat komšija Lazi Kostiću u somborskom groblju, i nastavlja ričima: „Idem ja u moju lepu žutu zemlju na ledini Crvenki, daleko i od somborskih varmeđaša i lancoša, a još dalje od ovih živih i mrtvih Beograđana i Novosađana".

Prid svršetak života, u pismu koje je ovdašnjim gradskim ocima poslo svog poslidnjeg lita, piše kako bi u Somboru želio grobnicu, skromnu al zasebnu, za materine, očeve i **Milivojeve** (bratove) kosti a, već, i za ostatke nas dvoje, misleći na svoju suprugu **Maru** i sebe. Kada su mu Somborci, već prid smrt, nudili na poklon kuću u njegovom Ravangradu, odgovorio im je: „Samo ćete moj prah odneti kući".

Virujem da je došlo vrime da se ova želja i zavit našeg slavnog sugrađanina ispune, da njegov zemni pra i pra njegove supruge Mare konačno prinesemo iz loše održavanog beogradskog groba u Sombor, te da nike naredne „Veljkove dane" započnemo sa poklonom njegovoj seni, na somborskom Velikom pravoslavnom groblju, kraj stare Svetouspenske kapele, u čijoj senki počivaje Veljkov otac **Georgije**, mati **Mileva** i brat Milivoj.

Milan Stepanović

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXXVIII)

Divan s čovikom o ratu

Polako privodimo kraju ovaj serijal o Bunjevcima u II svitskom ratu, koji je mnoge iznenadio kada se pojavio, al je i vrlo čitan. Mnogi čuvaju ova svidočanstva ko životne priče svoji roditelja, rodbine, komšija, poznanika, seljana. Nije bilo „moderno" bavit se antifašizmom, međutim ko partizanski sin, osićo sam obavezu da sve ono što je svojim vridnim radom učitelj **Antun Vidaković** sakupio na terenu, kakogod kanališem ka čitaocima.

Ulazak 51. divizije u Osijek, 14. aprila 1945. godine

BUDANOVIĆ (Jose) KRIŠTO, rođen je 26. maja 1928. godine u Gornjem Tavankutu. Evo njegove priče:

„Ko dobrovoljac, učesnik rata, ja sam očo dobrovoljno 8. 10. 1944. godine u bazu na Skenderovu, kod Jaramazović Lajče. Sa mnom su krenila još četri moja druga: Žarić Antun pokojni, Bilov Pere pokojni, Budanović Antun pokojni i Kozma Sive pokojni. Mi smo stigli u bazu di nas je dočeko jedan stražar. On nas je sprovo do komandanta Jovana Mikića pokojnog, koji nas je rado primio, ali je zapo u mene, pošto sam ja bio najmlađi, bio sam 16 godina. On me je upito ko je mene natiro da idem u partizane. Ja sam mu odgovorio da ja imam dva rođena brata, jedan je u partizanima, krenio je iz Rusije, a drugi je bio u madžarskoj vojski, pa sam i ja treći krenio da njim pomognem. On je mene rado primio i sredio sa Marković Josom šnajderom, da mi sašije odilo i kapu, pošto sam bio mali, nisam mogo nosit redovno odilo. Tako da mi je do ujtru on sašio odilo i kapu. Ujtru me u 7 sati metnio na stražu. Taj dan je bio 9. oktobar, kad je svanilo dolazili su i drugi da se prijave u partizane, s tim da je došo i moj otac, a meni je bilo naređeno da nikog ne puštam, pa ni mog oca. Tako da ja nisam ni puštio svog oca da mi priđe bliže, jer sam se bojo da me ne bi išamaro, jer sam napuštio kuću i očo, a on nije znao. Tako da smo mi krenili uveče 10. oktobra 1944. godine u oslobođenje Subotice. Bilo nas je tu oko 100 boraca koji smo krenili niki pišice, a imali smo i jedan kamion. Svi smo stigli u Suboticu oko ponoći. Onda smo krenili na železničku stanicu. Na železničkoj stanici je bilo još nemačke i madžarske vojske i njevi železničara koji su nam dali jaki otpor. Tamo je poginio naš komandant Jovan Mikić.

Bilo je još koji su poginili, ko Mihaljević Roko 'Šuta', tako smo ga zvali. Mi smo oslobodili stanicu i dotirali zarobljenike, madžarsku i nemačku vojsku u Mali Bajmok. Tu su ih nadležni u jednoj kafani ispitivali, a bilo je i ranjeni od Nemaca. Tu su ih naše bolničarke privijale. Tako da su ji 11. oktobra otirali za Adu i Mol. Mi smo zauzeli Suboticu i krenili u kasarnu. Tamo smo bili do 22. oktobra, a onda smo krenili vozom za Sombor. Pošto je bila iskidana pruga kod Šantićeva, otaleg smo išli pišice za Batinu.

Prilikom moje nezgode, nevolje, ja sam ubio mog druga. Sigrali smo se puškama, moja je bila puna, ja sam puko i ubio ga. Tako da mi je to jedno tužno sićanje koje sam doživio. Taj drug se zvao Šujić Bartala iz Subotice. Bili smo najbolji drugovi, upoznali smo se dobro i onda sam ga ja tako nesrićnim slučajom ubio. Pošto sam bio maloletan, nisu me streljali, inače bi me streljali po kazni, al sam kažem, bio maloletan, pa su mi oprostili. Od tog dana ja sam išo dobrovoljno u svaku akciju. Ja sam rišio da se žrtvujem kad sam eto nesrićno ubio mog druga, da nema ni mene. Nisam tako prošo, osto sam živ, al sam izranjavan u obadvi noge. Na žalost, što mi daju to 19 dinara pomoći, al i to je bolje nego ništa. To što sam proživio do 19. aprila 1945. godine, kada sam bio ranjen na rečici Karašici, tamo nas je bilo dosta ranjeni, interesantan je jedan podatak što ću ga sada iznet, a to je bio slučaj sa Kolar Stipanom, kolega kojeg sam ja izvuko na Batini kad je on bio ranjen, prvi dana, a kad sam ja bio ranjen onda je on mene izvuko. Tačno je on ležo nuz mene, nismo se znali. Ja sam pao ranjen, on mi je bio prvi od pomoći i on me izno. To je jedan slučaj kako sam ga prvo ja spasio, a posli on mene. Kad smo bili kod Osijeka, išo sam dobrovoljno priko Drave. Tu mi svidok mož bit Marko Marković. On mi je dono čamac i metnio na samu reku i pozdravili smo se. Još mu ja kažem: 'Pozdravi moje ako se ne vratim'. On mi je kazo: 'Nemoj Krišto ići.' Ja sam očo, iako nismo uspili prići.

Bili smo blizo one druge strane Drave, tamo su nas dočekali Nemci jakom vatrom. Nas trojca smo se vratili natrag: ja, niki Mustafa i Elektrika, tako smo ji zvali. Jedan je bio poručnik, drugi vodnik po činu, a ja sam bio desetar. Natrag smo se vratili uspišno, nisu nas pogodili. Kad smo došli blizo kraja, mislio sam da ću moć iskočit iz čamca, al vraga nisam, već sam skočio u vodu, pa sam se počo davit. Izašo sam kakogod napolje, a to je bio 24. decembar, moš mislit kad sam se osušio. To je dobro za sićanje i da možeš svakom kazat. Ipak od 16-17 godina, a bilo je nas još taki, možem kazat da je bilo uspišno. Mi smo dali punu, punu kapu od nas.

Posli ranjavanja bio sam u bolnici. Iz bolnice sam bio pribačen u Požarevac, di je bila naša jedinica. Ja sam u Požarevac bio pribačen 27-28. Tamo sam bio niko vrime, a otaleg sam demobilisan i došo kući ko privrimeno nesposoban. Kasnije sam očo na dosluženje vojnog roka. Bio sam i u rezervi. Radim kako možem, osićam sad sve više bolove u nogama. Noge oslabile, a i godine su tu. Danas mi je 68 godina, al se još poslužim sam. Oženjen sam. Imam svoju familiju. Žena mi je živa. Imam tri ćeri i jednog sina. Ćeri su se poudavale, sin mi se oženio. Napravio je malo kućice u avliji i zajednički lipo živimo."

Zabilužio:
Antun Vidaković, učitelj
Priredio:
Zvonko Stantić, politikolog

UPORNOST SE ISPLATILA, „CRVENA PLANETA" NAGRADILA NAUČNIKE

Tlo Marsa pogodno za uzgoj povrća

U sklopu nastojanja da se Mars kolonizuje do polovine ovog vika, jedan holandski tim naučnika uvatio se u koštac sa problemima koje čekaju prve žitelje ove planete – a jedan od prvi je svakako ishrana.

Naime, naučnici nisu baš bukvalno sadili povrće na „crvenoj planeti", jel to nije ni izvodljivo u surovim uslovima nama susidne planete, al je tlo odgovaralo hemijskom sastavu Marsa tako da je eksperiment sasvim validan. Tim naučnika sa Univerziteta u Vageningenu uspio je uz dosta truda uzgojit četri od deset izabrani vrsta povrća koji su bili pridviđeni za eksperimentalni uzgoj. To je svakako respektabilan i ohrabrujući rezultat.

Povrće koje su uspili uzgojit u ovakim uslovima je: paradička, rokvice, raž i gra, a osim tog što su se biljke redovno razvile, nisu pokazale nikaku neočekivanu toksičnost koje su se naučnici pribojavali, čak su teški metali koji se u određenoj miri nalaze u zemlji, u biljkama izostali. Tako da je za očekivat da su plodovi ovakog povrća potpuno jestivi i bezbedni za ishranu ljudi.

Ono što pridstoji holandskim naučnicima je da uzgojeno povrće prođe rigorozne kontrole holandski i američki sigurnosni standarda, a budu li pozitivno ocinjeni, sponzori domišljati naučnika iz Holandije imaće priliku probat najneobičniju salatu u svom životu. Na šest ostali vrsta povrća koje nisu mogli uzgojit, malo ko će i pomišljat.

„Možemo ji slobodno ist, iako ne znamo kakog su ukusa", kazo je vođa tima ekolog **Viger Varmelink**.

Ovaj eksperiment sa uzgojom povrća u tlu koje je hemijski istovetno onom na Marsu, počelo je još s prolića 2015. godine. A nuz uzgojene vrste povrća, sađeni su još i praziluk, špenot, rukola i kvinoja.

Biljke su u izolovanim uslovima rasle u simuliranom sastavu zemljišta koje je napravila NASA, a pri uslovima Zemljine atmosfere. Dakle, rič je o eksperimentu da li bi povrće moglo bit uzgajanu na tlu Marsa, pod kupolama koje bi omogućile život ljudi. Jer nošenje zemljišta na drugu planetu ne zvuči obećavajuće ako se želi kolonizovat svemir u narednim decenijama.

„Uzgajanje će se odvijat u objektima kako bi se biljke zaštitile od nepovoljni uslova na Marsovoj površini", objasnio je Varmelink.

Iako ove dobre visti daju dalju motivaciju naučnicima da teoretski i u praksi rišavaju probleme s kojima će se suočit prvi kolonisti „crvene planete", ostaje i dosta nejasnoća koje se na Zemlji ne mogu ni pridvidit ni potpuno provirit. Nejasno je kako će ishrana ovakim biljkama imat dugoročni uticaj na opšte zdravlje ti ljudi, obzirom da im hemijski sastav nije identičan onima koje su rasle na Zemlji. Isto tako, nepoznato je kako će se koncentracija teški metala u krvi ponašat u okruženju slabije gravitacije od one na Zemlji.

Sve ovo upućuje na oprez, al ko i svi drugi pioniri u istoriji čovičanstva oni koji budu pridnjačili u napuštanju sigurnosti matične planete moraće ponet sa sobom i taj rizik neistraženog. Sad, kad je Zemlja uzduž i popriko istražena, prid čovičanstvom je tek pravi izazov u poređenju sa kojim je otkrivanje Amerike i Australije relativno marginalna istorijska zanimljivost. Prid čovičanstvom se u ovom viku otvara put u čitave nove svitove.

T. K. M.

KOLIKO DOBRO POZNAMO ETERIČNA ULJA?

Aromaterapija protiv gripe i prilade

Začepljenje disajni putova, glavobolja, dosadni kašalj... razne prilade i gripe, naročito tokom jesenji i zimski miseci, izazivaje niz zdravstveni nevolja.

Iako postoji tušta sirupa protiv kašlja i sprejova za nos, pridlažem da posegnete za prirodnim načinima ličenja. Jedan od taki načina je aromaterapija, koja se pokazala vrlo uspišnom u smanjivanju simptoma gripe i prilade.

Eterična ulja koja pomažu kod prilade: lavanda, metvica, ruzmarin, kedrovina, eukaliptus, bor, limun, niauli, čajevac.

Olakšajte disanje

Tušta eterična ulja pomaže pri razbijanju tvrde sluzi. Ulja eukaliptusa, metvice i bora vrlo su dilotvorna u uklanjanju začepljenja sinusa. Rič je o eteričnim uljima jakog osvježavajućeg mirisa, što pospišuje njevo terapeutsko dilovanje. Eukaliptus olakšava disanje, snažno stimuliše imunološki sistav, a ujedno ima antibakterijsko i antivirusno dilovanje. Bor diluje stimulativno, ublažava bolove i osvežava organizam. Ima jako terapeutsko dejstvo kod infekcija disajni putova, bronhitisa i astme. Posebno ima odlično dejstvo u kombinaciji s eteričnim uljem eukaliptusa.

Ulja niaulija i ruzmarina takođe mogu uklonit začepljenje nosa uzrokovano priladom. Vrlo su dobri dekongestivi, što znači da smanjuju neprohodnost disajni putova i sekret iz nosa. Smatra se da imaju i antiseptička svojstva. Niaulijevo (lat. Melaleuca viridiflora) eterično ulje takođe, mož pomoć pri smirivanju nadražene i upaljene sluznice. Diluje izrazito antivirusno, al i antibakterijski. Jedan je od najvažniji antialergena med eteričnim uljima.

Ruzmarin je moćan u borbi protiv bakterija (streptokok, escherichia coli), olakšava disanje, podstiče cirkulaciju i ublažava bolove.

Smirite glavobolju

Glavobolja zbog začepljenja nosa i upale sinusa još je jedna česta tegoba koja prati prilade. Smanjenju vaki tegoba mogu doprinet ulja paprene metvice i lavande.

Paprena metvica svojim analgetsko-razlađujućim svojstvima uspišno ublažava glavobolju i migrenu, a ima i protivupalno dejstvo. Koristit je triba i kod osićaja mučnine, umora, vrtoglavice i malaksalosti.

Lavanda je takođe naglašeno korisna za ublažavanje glavobolje ko i za uklanjanje unutarnjeg nemira, razdražljivosti i problema s nesanicom.

Pročistite grlo

Smatra se da je eterično ulje limuna dobro za iskašljavanje i čišćenje disajni putova, a mož pomoć i kod suzbijanja osićaja pritiska u prsima. Eterična ulja kedrovine i niaulija korisna su za ublažavanje tegoba s bronhijama. Kedrovina uspišno pomaže protiv prilade, kašlja, bronhitisa i gripe. Takođe, umiriva, bistri um i jača emotivnu i psihičku stabilnost.

Ulje australijskog čajevca ima snažna antivirusna i antibakterijska svojstva. Ovo ulje se od davnima koristi u tradicionalnoj medicini Australije. Starosidioci kontinenta su otkrili da ovo ulje pomaže kod povrida i infekcija. Danas efikasnost ulja čajevca ko prirodnog antibiotika potvrđuju brojna istraživanja.

Primena

Parna inhalacija, difuzer i topla aromaterapijska kupka tri su zdravo blagotvorna načina za iskorištavanje likoviti svojstava eterični ulja. Inhaliranje eterični ulja najbolja je metoda kod gripe i prilade. Koristite eterična ulja naizmenično, budući da svako od nji ima ponešto drugačija karakteristična svojstva. Za maksimalnu efikasnost obavite pet el šest inhalacija parom na dan.

Važno je napomenit da koncentracija eterični ulja mož varirat u zavisnosti od proizvoda koji se koristi pa uvik triba slidit uputstvo za pripravljanje koje se nalazi na etiketi proizvoda.

Eva Kovač Pečkai

U SUBOTICI SVEČANO URUČENE NAGRADE NAJBOLJIM SPORTISTIMA

Godina u znaku rvača

Sportisti nagrađeni za svoje rezultate u 2016. godini

Subotica se može podičit da još od 1961. godine niguje tradiciju nagrađivanja istaknuti sportista kroz akciju „Sportista godine". Te, 1961. godine najbolji sportista bio je teniser **Nikola Špear**, a 2016. godina bila je u znaku rvača. Naime, najvrednija priznanja, velike prilazne pehare, iz rukivi gradonačelnika Subotice **Bogdana Labana** primili su **Davor Štefanek**, najbolji sportista u konkurenciji seniora, odnosno **Vujadin Bosnić**, kapiten Rvačkog kluba Spartak, po ocini žirija, najboljeg sportskog kluba u Subotici.

I zaista, svečano je bilo u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici di su u četvrtak, 22. decembra prodefilovali najbolji sportisti u kategorijama seniora, juniora i pionira, a sve ji je, na početku ceremonije pozdravio prvi čovik varoši Bogdan Laban.

– Malo je gradova u Srbiji koji se, poput Subotice, mogu pohvaliti da su grad olimpijskog šampiona. Pratili smo dešavanja u Brazilu, a mi, Subotičani, bili smo posebno ponosni kada se čula himna Srbije zahvaljujući našem Davoru. Imali smo i svetske i evropske prvake, na koje smo takođe ponosni. Ti rezultati nas obavezuju da pružimo veću podršku sportistima, budžet namenjen sportu u 2017. će biti veći. Ove jeseni smo dosta uradili na izgradnji nove infrastrukture, postavljeni su stubovi za reflektora na Gradskom stadionu, novi balon na bazenu u Dudovoj šumi, sledi postavljanje nove atletske staze u saradnji sa Vladom AP Vojvodine, a trudićemo se da kroz saradnju sa Pokrajinom i Republikom obezbedimo što više sredstava, da kroz kvalitetne projekte i dalje gradimo novu sportsku infrastrukturu u našem grado – istako je Laban, koji je čestito svim dobitnicima, al je poželio sugrađanima srićne praznike.

Davor Štefanek, najbolji sportista Subotice u 2016. godini

Mačevalka Spartaka **Miona Petra Knežević** bila je najbolja u konkurenciji pionirki, **Tamaš Kajdoči** iz Kluba dizača tegova Spartak bio je najbolji junior, a zlatni olimpijac **Davor Štefanek** najbolji senior Subotice, po peti put u svojoj karijeri.

– Poslednjih petnaestak dana u godini protiču u proglašenjima najboljih, primio sam vredne nagrade, a to je znak da sam iza sebe ostavio izvanrednu godinu. Hvala Bogu, poslednje tri godine su takve. Iako nagrade stižu sa svih nivoa, kada budeš najbolji u svom gradu to ima neku posebnu težinu. Subotica je „grad sportova", a biti najbolji u takvom gradu je velika stvar, za to je potreban vrhunski rezultat. U Subotici se mnogo radi u sportu, a nadam se da dolaze i nove generacije šampiona – kazo je Štefanek.

U konkurenciji klubova treće misto pripalo je Ženskom fudbalskom klubu Spartak, Klub dizača tegova zauzo je drugo, a Rvački klub Spartak prvo misto. Odavno se zna da je „alfa i omega" stručnog rada u Subotici, pa i u Srbiji, trofejni sportista i trener **Sreten Damnjanović**.

– Kada imaš učenika koji te sledi, pa postigne i više od tebe, to je zaista velika stvar. Imao sam dosta učenika koji su bili prvaci Evrope, sveta, pa i olimpijski pobednici, ali me niko od njih nije dostigao. Davor me je dostigao, a sada i prestigao. Uvek je lepo dočekati kraj godine sa lepim nagradama, a u ovoj godini, olimpijskoj, bilo je itekako dobrih rezultata. U mojoj trenerskoj karijeri, koja traje već 38 godina, ovo je jedna od najsretnijih sezona – dodo je Damnjanović.

Akcija „Sportista godine" začeta je u nediljniku „Subotičke novine", a sada se realizuje u saradnji ovog nediljnika, Grada Subotice i Sportskog saveza Subotice. **N. S.**

NEKOME JE SLOBODAN VIKEND PRAVA MUKA

Neuroza nedelje

Subota i nedelja su velike za jednog čoveka, napisao je neodoljivi **Duško Radović**. A jedan mađarski novinar i pesnik (Javor) je još početkom prošlog veka napisao šlager „Tužna nedelja", (pesma je izazvala seriju samoubistava u Mađarskoj), neznajući da je tako dodirnuo ozbiljnu temu znanu u psihologiji kao „neuroza nedelje". Psiholozi su , naime, već odavno zapazili da se neki ljudi loše osećaju subotom i nedeljom kada ne obavljaju uobičajene poslove, pa još ako žive sami, slobodne subote i nedelje su za njih prava mora. I mada se pretpostavlja da su subota i nedelja predviđeni za odmor, opuštanje, ljubav, razonodu i porodično okupljanje, neki ljudi se užasavaju tih dana kada treba da se suoče sa samim sobom i sa tolikim slobodnim vremenom. I dok neki željno očekuju te dane puni planova, kod ovih drugih dolaskom nedelje raste nemir „još jedna prazna i besmislena nedelja", i jedva čekaju spasonosni ponedeljak kada neće više biti sami, beskorisni i prepušteni sami sebi.

Sizifov sindrom

Naravno, sve ovo se ne odnosi samo na samce, mada oni najčešće nedeljom doživljuju ovo osećanje unutrašnje praznine i besmisla. Ima i onih koji imaju porodicu, prijatelje, društvo, pa se ipak nedeljom slično osećaju. Radi se o hiperaktivnim osobama koje imaju potrebu da stalno nešto rade i da su u pokretu, jer čim se nađu u dokolici postaju nervozni, u njima raste napetost, uznemirenost koju samo nekom aktivnošću ili nečim drugim (hranom, alkoholom, sedativom) moraju neutralisati. U nauci se ova pojava naziva „Sizifov sindrom", jer kao što je Sizif ponavljao besmislene radnje (po mitologiji je gurao kamen uz brdo da bi kada on padne dole, ponovo radio isto i tako u beskraj), tako i neki ljudi moraju stalno nešto da rade, jer se samo tako dobro osećaju. Rad je nesumnjivo koristan, ali samo do izvesne mere. Međutim, ako je čovek stalno u grču, žurbi i napetosti, pa još ako istovremeno radi pet poslova, onda rad postaje štetan, čak opasan po zdravlje.

Ova pojava se često sreće kod domaćica koje zbog nekog svog unutrašnjeg nezadovoljstva, osećanja manje vrednosti, usamljenosti ili depresije, imaju potrebu da stalno nešto rade jer samo tako doživljavaju osećanje da su potrebne, korisne i da život ima smisla. Kod njih u stvari postoji jedno beskonačno stanje unutrašnje praznine koju popunjavaju stalnim radom i kretanjem, ponekad i besmislenim tumaranjem po kući: pomeranjem nameštaja, premeštanjem slika, fotelja, stalnim spremanjem stana ili beskrajnim gledanjem sladunjavih serija, gde sve pliva od suza i tužnih scena što se poklapa sa njihovim osećanjem praznine i nezadovoljstva sopstvenim životom.

Stariji teže doživljavaju slobodno vreme

Ovo naročito dolazi do izražaja kod starijih ljudi, jer dok je čovek profesionalno aktivan, ima društveno organizovano i kako se u psihologiji kaže „struktuirano vreme", onda on jedva čeka slobodne dane kako bi obavio zaostale poslove i posvetio se sebi i onome što voli. Međutim, kada dođe penzija, deca odrastu i odu od kuće (sindrom „praznog gnezda") a starost suzi broj prijatelja, tada se slobodno vreme sve teže doživljava. Nema više porodičnih okupljanja, mladi imaju svoj život a sve manje vremena za svoje roditelje, prijateljstva se sužavaju i tada nastaje jedan životni vakum , prazan hod koji neki ljudi teško doživljavaju. Paradoksalno je ali je činjenica da čovek u svom životu ima perioda kada čezne za slobodnim vremenom a onda odjednom dođe taj period kada mu to isto vreme postane teret.

Međutim, ljudi koji imaju neki hobi koji ih ispunjava, ili su po prirodi optimisti, pa sve što im se dešava u životu primaju realno i razumno a pogotovo ako postoji ljubav prema nekome ili nečemu, ženi, muškarcu, unucima, umetnosti, prirodi, sportu – što znači da za njih postoji smisao života a kad čovek vidi neki smisao svog postojanja onda za njega nema „tužnih nedelja".

Desa Kujundžić

Nacionalni praznik Bunjevaca

Dan Velikog prela

obilužava se u četvrtak, 2. februara,
u restoranu „Spartak" u Subotici
(u Ulici Petefi Šandora 8)
sa početkom u 19 sati

Program Prela:

- Izbor najlipše preljske pisme za 2017. godinu
- Izbor najlipše prelje za 2017. godinu
- Očekiva vas tradicionalna večera za prelo, za koju se brine osoblje restorana „Spartak"
- Cina karte uključiva večeru i konzumaciju pića tokom cile večeri
- Biće organizovana i tradicionalna tombola

Za dobro raspoloženje zadužen je tamburaški orksetar „Tajna".

Informacije i rezervacije
mogu se dobit na telefon
024/551-604
(radnim danima od 9 do 14 sati)

Cina karte je 1.600 dinara

Veliko bunjevačko prelo

„Dan Velikog prela –
2. februar"
nacionalni praznik
bunjevačke nacionalne
manjine